

EGYHÁZI KÖZLÖNY

VEGYES TARTALMÚ S IRODALMI FOLYÓIRAT.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:

DEDEK GREGENS LAJOS.

1890-iki évf.

7-ik szám

Megjelen minden hó 4-én és 19-en másfél esztleg két iven. A lap előfizetési ára januártól-decemberig 8 frt. osztr. magy. ért. postai szártékdíjással együtt.

BUDAPEST, április 4-én.

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető küldemények, pénzek hirdetések, reklamációk stb. a szerkesztő nevére címezve Budapest-Lipótváros Plebánia, Lipót-ter 9. sz. küldendők.

Húsvét ünnepén.

Ragyogón kél a nap, a természet felébredt mély álmából. A hajnal sugarai fakadó bimbókra, fejledező rügyekre esnek s a természet szive megdobban, ajka hálás hangokra fakad, mint Memnon szobra az ébredő-hajnal első éltetésére. A természet feltámadt!

A templomok homályos ablakain is átszűrődik a nap fénye, a hajnal mosolygása s a mystikus félhomályból fénykoszorú száll a boltívekre, a honnan visszhangzik a hívők ezreinek dicsőítő éneke: Feltámadt Krisztus ez napon. Alleluja! A természet feltámadással ünnepli a természet Urának feltámadását. Az eeltelen természet feleled: a hangtalan halott hála énekre fakad, a mosolygó ég legeszebb sugarait ragyogtatja, a kietlen táj legelőnkebb színeket ölt magára s az egész természetben, annak minden egyes lényében a leghatalmasabb erő lüktet: a szeretet!

S az ember? a teremtés koronája, a kit Isten saját képére teremtett? Ő is zengi az Alleluját, felölti ünnepi köntösét, mosolyog: de az ajk, mely Alleluját zeng, ép úgy tud szitkozódni, a mint magasztal; ép úgy tud piszkolni s a mint dicsőít, ép úgy rágalmaz: az ünnepi köntös a legtöbbször köznapit takar, a fény a szív sötétségét, a külső tisztaság a belső szennyet; s a mosolygás, mely az ember arcán lebeg, nem a tiszta ég derüje. hanem a lenyugvó nap haragos piros fénye, mely vihart jelez, a vihart, a melyet a bosszu idéz elő, s a melyre a gonosz lelkek káröröme mosolyog.

Hát csak az ember nem ünnepelne igazán az emberiség Megváltójának feltámadását? Csak az nem! A természet nem tud színelni, de az ember tud. S az emberek közül a ki legjobban tud színelni, a legtöbbször az boldogul. Mosolyt hord arcán az ember, mikor szívét az irigység tépi: a szeretet csókját adja, míg kezében, palástja alatt szoritja a gyűlölet törét; puritán egyszerűséget mutat s rongyaiból a hiuság kandikál ki; a becsület tiszta képét fitogtatja s azon van, miként tudja polgártársait félrevezetni aljas hazugságokkal: szerény, hódoló, síma, udvarias, behizelgő, de a kigyó-termeszet kitör belőle s szorító ölelésével megfojt.

Hát ez a teremtés koronája? Ne nézzük ily sötét szemüvegen át az emberiséget? Nem a szemüveg sötét, a kép maga sötét, a mit tiszta szemmel látunk. A munkás nyög az élet terhe alatt, a tétlen hivalgó élvezzi az élet minden kényelmeit. A becsületes munkás nem emelkedhetik, a hizelgő tányérnyaló fölebbhág; a becsület hall-

gat, a hitványság fenhangon hirdet elveket s itél eleve nek és holtak felett; az egyszerű ártatlanság szava gunkaczajra talál, a raffineria sikerei Hozsannákra gyujtanak; a nyílt ember gyűlöletet arat, mint az igazság, az alattomos cselszövő, ki ezerféleképp változtatja elveit s mindenkihez alkalmazkodik, tárt karokra talál, mint a hazugság.

De azért nincs okunk kétségbeesni. A világ Megváltója meghalt az emberiségért s az ő vére hiába nem omlott. A test, az anyagi s minden, a mi ennek szolgál, mulandó; de a lélek, az eszme, hallhatatlan. Azok, a kik az emberiség üdvének szolgáltak, büszkén mondhatják az őket visszahozni akaró föld szellemének, Madách Ádámjával:

Daczolok véled, hasztalan ijesztesz.

Testem tied tán, lelkem az enyém.

A gondolat s igazság végtelen,

Előbb megvolt az, mint anyagvilágod.

Az anyagi érdekek rabszolgái megölhetik a testet, de a lélek felett nincs hatalmuk s míg e rabszolgák milliói felett rombolva megy el az idő, a szellem örökké él; az önző érdek elnyomhat s az emberiség eszméje diadalt ül, az isteni szeretet által.

Hadd bujjanak a becsület álarczába a rágalmasz és képmutatás lovagjai; hadd öltsek magukra a szeretet palástját a gyűlölet ördögei; hadd lobogtassák az elvek zászlaját, a köznapi érdekek napszamosai; hadd sükkéreznek a napfényen a sötétség harcosai; hadd ujjongjanak rövid diadalukon Luczifer társai; az ember végre az Isten elé fog borulni, magasztalva, mert teljesen átérzi, az isteni szeretet: Győztél Uram! S követni fogja azt a magasztos elvet, mit Isten az ember elé kitűzött: «Küzdj és bizva-bizzál!» azzal a másik magasztos elvvel együtt: «Az ember legyen békében s harcban ember!»

Ime az isteni szeretet, a világrét meghalt, de halotaitól feltámadt Megváltóban! az emberiség eszménye isteni szeretetből az emberiség üdvéért elveszett s megdicsőült Messiásban!

Szegezzük szembe a gyűlölettel a szeretetet, az irigységgel az önzetlenséget, a képmutatással a nyílt becsületet; szegyenítsük meg a renyhéséget önfeláldozó munkával, a hizelgést az őszinteséggel, a cselszövést egyenes lélekkel; ne sajnáljuk vérünket az eszmékért, a mulandó érdeket a közjóért, a nyomort szenvedjük el a becsületért s ha testünk meghal is, megdicsőülve támadunk fel, mert emlékünök termékenyítőleg hat az emberiség átalakulására.

S ha ez átalakulás bekövetkezik, a mint bekövetkeznie kell, a tiszta becsület fénye versenyt fog ragyogni,

a nap tiszta fényével, s a szív őszinte Alleluja-éneke fog felhaznani a magasba, versenyezve a pacsirta dalával; az ártatlanság illata terjed szét s olvad össze a természet hamisítatlan üde illatával s a fény, hang és illat e harmóniájában áldáshintőleg ölelkezik a két isteni eszme: a szeretet és becsület!

Dr. Koltai Virgil.

AZ EGYHÁZ MULTJA ÉS JELENE.

Rovatvezető: Ankeratoki Stockinger János.

A megfelelt spanyol csizma.

Boldogtalan idők boldogtalan öröksége ama famozus, sokat emlegetett 12. §. az 1868. LIII. tcz.-ben, mely a szülők természetjogból kifolyó hatalmának, a *szabadelvűség* ollójával való megnyirbálását s a lelkiismeret szabadságának a mai *szabadelvű* felfogás szerint való dokumentálását képezi. Szerencsétlen korcszülötte ez egy oly kornak, melynek szignatúráját a vallás közöny képezte s mely főfeladatait azt ismerte, mikép lehessen a katholicizmus életerős gyökerét, államfenntartó erejét megörölni, a szabadelvűség talmi aranyával bevont békókba verni. Hogy a manőver nem termette meg gyümölcsét oly mértékben, mint a hogy azt méltán megérdemelte volna, az csak az »obskurantizmus lovagjainak« az »ultramontán fekete seregnek.« a lelkipasztorokó papságnak elvszilárdóságán, hűségén, önfeláldozásán, a szabadelvűeknél szabadelvűbb nemes gondolkodásán múltott. De épen ez eredménytelenség bírta reá az intező köröket, hogy az 1868-iki törvénynek az 1879-iki XL. t. cz. 53. §-a útján nagyobb érvényt szerezzenek, más szóval, hogy azt megfoltozzák. Az 53. §. kimondotta, hogy ki az 1868. LIII. t. cz. 12. §-a ellenére valakit más vallásfelekezet kötelekébe *felvesz*, az büntetendő cselekményt követ el. A spanyol csizma tehát elkészült, de csakhamar újabb fejleszre szorult. Mert most meg a *felsőbb bíróságok* játszották a szabadelvű szerepet s azon indokolással, miszerint a kereszttség nem képez valamely egyházba vagy felekezetbe való felvételt, hanem pusztán a kereszttség *egyetnébe* sorol, a vádolt kath. papokat 'elmentettek'. Csakhogy, s ez nem szorúl bővebb magyarázatra, ezen indokolás alapján véve elhibázott. Mert a kereszttség szentsége, melyet Krisztus Urunk a kath. egyház számára, és nem a protestansok számára rendelt, bárki adja is azt fel, ha azt a Szentháromság nevében s a kereszteléshez szükséges intenczióval teszi, kétségtelen, hogy a megkereszteltet a kath. egyház tagjává avatja. Másrészt sem az 1868-iki, sem az 1879-iki törvény nem szól a keresztelésekről, hanem az előbbi a gyermekek vallását vegyes házasságok esetére, az utóbbi a kiskorúak *felvételét* érinti. Az volt tehát a kérdés, mint jelent az 1879-iki törvény szava: *felvesz*. És e kérdésre ad felvilágosítást, talán anélkül, hogy valójában ez kontemplálva leendett. *Csáky* miniszter legújabb rendelete.

Csáky miniszter rendelete egyenesen kimondja, hogy nem a keresztelés ténye, hanem az *anyakönyvezés* jöhet itt pusztán szóba. E famozus rendelet gondolat menete meglepő. Keresztelni szabad, — ezt kegyesen megengedik. A megtörtént kereszttségről anyakönyvi bejegyzést tenni, — szintén szabad, ezt is megengedik. de a megtörtént keresztelésről a teljes szövegű hivatalos értesítést, büntetés terhe alatt, *köteles* a keresztelő pap azon lelkészhez attenni, kihez a gyermek az 1868-iki törvény szerint tartozik. Mi ebből a logika? Az, hogy valamely vallás kötelekébe

nem a *vallásos szertartás*, hanem az irodai munka, az anyakönyvezés joga, illetve a *keresztlevél kiadásának joga* képezi a felvételt; tehát az ember azon vallás kötelekébe tartozik, a mely vallás lelkészétől *keresztlevelet* kap. Nem a szentség, nem az isteni kegyelem, hanem egy drb. ötvenkrajczáros bélyeggel ellátott papiros darab az, mely az ember vallását meghatározza, mely a *felvételt* eszközli. Mindenesetre oly *vivmány*, mely a mint belemillik a papiros korszakba, ép úgy kéri *Csáky* miniszter programjából, mely épen a papiros korszak elitélése volt. De item a spanyol csizma megfejlődött s mai alakjában, a *rendőri és szolgabírói adszisztencia* mellett, kiválóan alkalmas a kath. papok kunirozására. Mert a miniszter azt is kimondotta, hivatkozván az 1880. aug. 17-én 38,547. sz. a kelt belügyminiszteri rendeletre, hogy az utasítása ellen vétő papok fölött ugyan a fórum, a fővárosban a kerületi kapitányok és a főkapitány, vidéken a szolgabíró itel, mely különben a csirkefogók és tolvajok kihallgatásával, az erkölcstelen személyek tolonczozási ügyeivel van elfoglalva. Nézetünk szerint a miniszter eljárásában ez a leg-sérelmesebb, leglealázabb pont, mely ellen a papságnak testületileg tiltakoznia kellene. Mert magának a rendeletnek kibocsátása miatt mi nem tudunk a miniszterre követ dobni. Ő csak *azt* tette, mit *állása* megkívánt. A miniszter nem törvényhozó. Az ő feladata a törvényhozók bölcsessége által megteremtett törvényeket végrehajtani, azok rendelkezésének érvényt szerezni. A hiba akkor történt, mikor illetékes faktorok úgy a 68-iki, mint a 79-iki törvények hivatolt §§-ait létrehozhatni engedték, azok elejétől nem szorgalmazták. A miniszter egyszerűen végrehajtó közeg. Ő csak köteleseggel teljesítette. Mi pedig vagy viseljük el a következményeket, vagy pedig álljunk sarkunkra s indítsunk mozgalmat, hogy a sérelmes törvények a haza bölcsői által, a ház által, megmásítsanak. Vagy-vagy!

#

Tanügyi Szemle.

Rovatvezető: Gyurky Ödön

Tanügyi értekezletek.

A közoktatásügyi miniszterumban egymást érik az újabb és újabb ánkettek. Nem rég emlékeztünk meg a kisedővás tárgyában és a testi nevelés ügyében tartott értekezletről, ma ismét két újabb tanácskozásról adhatunk számot. Az egyiket az érettségi vizsgálatokra kiküldött miniszteri biztosok tartották a középiskolai oktatás sikereiről és hiányairól. S ez utóbbiak közt különösen hangoztatták azt, hogy *egész középiskolai oktatásunkban a nemzeti nevelésre, a nemzeti szellem fejlesztésére vajmi kevés gond van fordítva*. Végtelenül örültünk ezen kijelentésnek, mely illetékes helyről erősíti meg ama sokszor hangoztatott nézetünket, hogy középiskolai oktatásunk minden egyéb, csak nem magyar. Hogy a középiskolai tanaraink legnagyobb része ép úgy taníthatna francziákat, vagy akár hontentókat, mint magyar ifjakat. Hogy a nemzeti individualitás kialakítására, a nemzeti karakter kifejlesztésére, megőrzésére, a nemzeti szellem es eszmék érvényesítésére épen semmi gond sem fordítottatik. sőt mind-ezt a legújabb középiskolai tanterv egyenesen háttérbe szorítja.

A második értekezlet szintén a középiskolák ügyével: a *görög nyelv* sokat meghurczolt kérdésével foglalkozott, Csáky minisztert úgy látszik nem elégítette ki a kudarc, melyet az országos közoktatásügyi tanácsban szenvedett s egy újabb kísérletet kívánt tenni. Tanácsba hívta ugyanis tudományos es irodalmi életünk számos kitünőseget (kik közül többen az országos közokt. tanácsnak is tagja) az egyetemek, az akadémiák, sőt még a protestans egyházak több képviselőit is, a kik véleményyt mondanának neki, hogy miután a görög nyelvet a gimnáziumokból

kiküszöbölni akarja, mily tárggyal vélnék ennek helyét betölteni. A megjelentek nagyobb része azonban kijelentvén, hogy a mai gimnáziumból a görög nyelvet épen nem vélik kihagyhatónak s annak helyét más tárggyal betölthetőnek, szépen összedették magukat s ott hagyták az érdemes gyülekezetet. A filhellének eme sztrájkolása sokak előtt talán komikus színben tünt fel, pedig a dolognak komoly hattere van. *Tiltakozása ez a magyar tudományos világ képviselőinek, ama könnyelmű, mondhatni gyarló eljárás ellen, melylyel közoktatásügyünk vezetői a középiskolák ezt a reformját legújabbán megoldani készülnék*

Ismeretes dolog ugyan, hogy mióta nálunk a görög nyelv kérdése legújabbán ismét felmerült, mindig az „egységes középiskola” kérdésével karöltve jelent meg az. Igaz ugyan, hogy erről az egységes középiskoláról nem sokat tudhattunk meg a miniszter beszédeiből, ám azért Magyarországon minden tanferfia élénk érdeklődéssel tekintett a megindult reform mozgalom felé. Mikor pedig Csaky miniszter kijelentette, hogy ő az egységes középiskola érdekében akar a görög nyelv kiküszöbölését, még a legelkeseredettebb görög barát is felfüggesztette véleményét, tudni kívánva előbb, hogy hát minő is lesz az az egységes középiskola, s meg fogja-e érni azt, hogy miatta ilyen aldozatot hozzunk. A dolog azonban, mint az értekezletből látjuk, végre is oda lyukadt ki, hogy maradjon minden régiben, csak a görög nyelvet dobjuk el. Maradjon meg a reáliskola külön, a gimnázium is külön, de fozsuk meg egyik ezt egyik legjellemzőbb tantargyától. S hogy még az órarend se változzék meg valahogy, pótoljuk a görög helyét valami más tantarggyal. Elő van terjesztve vagy kilencz, tessek válogatni belőlük, szabad a vasár. Khemia is lehet, meg szabad kezi rajz is az mindegy. Hogy bele illeszthető-e az a mai tantervbe, megvalósítható lesz-e a gimnáziumi képzés célja, azt szóba sem kell hozni. Csak az órarendben ne essék valami hiba. Hogy milyen eljárás ez pedagógiai szempontból sem kell bővebben fejtegetnünk. De nagyon természetesnek találjuk, hogy komoly tudományos férfiú ilyen eljárást szavazatával nem szentesíthet soha.

Középiszkolai mozgalmak a külföldön

A külföldön megindult középiszkolai reformtörekvések között első sorban a franciaországi mozgalmak érdemlik meg figyelmünket. A mult évi parizi tanügyi kongresszusról már előzőleg bővebben is megemlékeztünk, midőn láthattuk, mily szilárdan foglalt állást a kongresszus a francia iskolák mai szervezete, s ezzel a két klasszikai nyelv tanítása mellett. Úgy hogy a kongresszus elnöke *Gréard* záróbeszédében méltán hivatkozhatott erre, mint általános es csaknem egyhangú véleményre. «A lehető leghatározottabban jelentettük ki önök, — úgymond — a két klasszikus nyelven, a görögön es latinon alapuló típus föntartását, mert ezek tanulmányozása sok időn át a gondolkozó emberiség bölcsője volt es még ma is a kimagasló értelmek összekötő kapcsa.»

A kongresszus megállapodásaival ellentétben legújabbán egy másik mozgalom jött létre Franciaországban, mely egyesesen az ó-kori nyelvek ellen van irányozva. Vezetői egy egyesület alakítottak, az *Association nationale pour la réforme de l'enseignement secondaire* czimvel, s programjukban felhívták, mint mondják «erélyes felhívást» intéztek «a közvéleményhez, a magán kezdeményezéshez, a törvényhatóságokhoz, a törvényhozás hazaihoz» egy erős nemzeti mozgalom érdekében. Az egyesület választmányi tagjai közt több előkelő nevet találunk s a többi között *Frery* nevét is, nekünk azonban, úgy látszik, hogy a kongresszus képviselői inkább képviselték Franciaország pedagógiáját mint ezek az inkább irodalmi nevek.

Magától az *Association* programjából kiemeljük a következőket: „A középiszkolai klasszikai oktatás, mely a görög es latin antikvitás tanulmányán nyugszik, egy többé nem létező társadalomnak a hagyománya” s ennek megváltoztatása mellett azon különös érvet hozza föl, hogy ezek a tanulmányok elvonják az ifjú francziákat a gazdasági, ipari, kereskedelmi pályáktól. Mintha bizony azok részére, kik ezen pályakra készülnék, sem Franciaországban sem másutt nem volnának egyéb képző intézetek, mint csak a gimnáziumok. „Azóta, hogy a modern nyelvek kiképződtek, mondja továbbá a program, miért ne léphetnének ezek a holt nyelvek helyébe? Remek műveikben

nem található-e fel a régi irodalmak lényege, megfelelő tőkelyes formában s az erkölcsi érzék tisztább es tinomabb eszméivel?”

A program pozitív része aztán ajánlja a mértani középiskolák helyett az egységes középiskolát, es pedig az olyat, melynek tulajdonképen két foka volna, u. m. a sajátlag vett középiskola, egyforma mindenki számára es felsőbb középiskola, az életpályák különbsége szerint szinten különbözö. A tehetségek kiválasza fölött előzetesen döntení nem lehet. Szükségsége szerint, hogy mindenkinek különbség nélkül, több éven a francia nyelv segélyével s egy vagy két élő nyelv tanításával ugyanazon általános műveltséget nyújtunk, mely arra való, hogy a tehetségeket fejlessze, egyensúlyukat biztosítsa, s megvesse am tudas alapjait melyek a modern polgárnak valók (!): polgári es morális oktatást, földrajzot, történelmet, természettan, a tudományok elemeit. A legfőbb érvnek pedig, az így berendezett közoktatás mellett azt hozza fel, hogy a nevelés ezen közösséggel megmentené a francia társadalom egységét.

Hogy mit várhatunk ezen mozgalomtól Franciaországban, ma még biztosan nem tudhatjuk. Hogy pedagógiai szempontból sok fonakság van ebben a programban, azt első tekintetre is észre vehettük. Kíváncsiak vagyunk tehát, hogy miképen fogja fogadni a francia nemzet közvéleménye, különösen annak pedagógiai, ezt az erélyes felhívást.

A tanítók es a sajtó.

A közoktatásügyi tárca jelenlegi vezetőjét, ki annyi jóakarrattal s nemes ügybuzgósággal iparkodik megoldani nagyfontosságú feladatait, környezői néha bele viszik olyan intézkedésekbe is, melyeket tőle különben nem várnánk, s melyek sokkal több kárt, elégtelenséget okoznak, mint talán maga az ok, melynek megszüntetése vegett kiadva lettek. Nem szólnak most ama famózus külföldi pedagógiai szaklapnak hivatalos ajánlásáról, mely nyilvánvaló vallásellenes irányzata miatt annyi sok szóra adott alkalmat különösen a kath. sajtónak, hanem igenis szólnak arról a legutóbbi rendeletről, melyben megtiltja a tanítóknak es tanároknak a politikai lapszerkesztést, sőt minden más lapnak a szerkesztését is olyan mellékfoglalkozásnak tekintí, melynek megengedését esetről-esetre fenn tartja magának.

Öszintén szólva, nem tudjuk megérteni ennek a rendeletnek tulajdonképeni intencióját, különösen az utóbbi pontra vonatkozólag. Mert habár megengedhetőnek tartanók is azt, hogy pl. egy politikai napilap szerkesztése teljesen inkompatibilis a tanítói állással, annyi időt vesz igénybe, hogy gátolná a tanítót vagy tanárt hivatali működésében, épen nem mondhatjuk ezt egy pedagógiai szaklap szerkesztéséről. Ez sem fizetéssel járó hivatal vagy rendes alkalmazást nem képez, sem nem oly tiszttség, mely őket tanári vagy tanítói hivatásuk betöltésében akadályozná, s így az 1833 t. cz. 32. §-ra való hivatkozás teljességgel meg nem állhat.

Azt pedig hinní sehogysem akarnók, hogy e rendelet célja nem volt más, mint esrájában akarní elfojtani minden oly irodalmi vállalatot, mely a közoktatásügy jelenlegi vezérferfiaival ellentétes alapra állana, azokkal ellenkező eszmék hirdetését es propagációját megkísérlené, sőt azok felett talán alapos meggyőződészerű kritikát gyakorolni merészelné. Hiszen csak nem rég hirdette a miniszteriumban a középiszkolai ügyek referense a tanárok szólas szabadságát. A szabad véleményadást, melyet a közoktatásügy vezetői nemcsak meghallgatnak, de egyesesen meg is várnak es óhajtanának a tanári kartól, a tanügyi irodalom munkásaitól. Ámde hogyan vélik összegyvezetethetni ezt a szólas szabadságot, a miniszteri engedélylyel patentirozott vállalatokkal? Vagy ha igen, nem félnék-e ama komikus jelenettől, mikor majd a miniszterium által engedélyezett lapokban, tehát mintegy annak legmagasabb aprobációja mellett fognak hirdetni a tanügyi kormánylyal ellentétes elveket es nezeteket, fogják elbiralni, talán rosszalni es egyes rendeleteket egyes törekveseket?

Különben is barmi volt célja es rendeleteknek, annyi bizonyos, hogy mélyen sértheti az es egész ország tanára es tanítókat, s hogy korlátozza, megnyírbalja az ő, mindenkivel közös polgári jogaikat, melyeket az oly sok akadálylyal kivivott sajtó törvény részükre is egykép biztosított. Mindenesetre oly körülmény, s mely miatt megérdemli, hogy ne csak tiltakozzunk ellene, hanem hogy az ország képviselői hazában is beszéd tárgyává tétessék.

A SZENT KÁLVÁRIA.

„Suscipe crucem tuam, et sequere me!”

PRAEFATIO.

Szenvedések Édesatyja,
Ki a könyörgőt el nem hagyja,
Kisérj a gyötrelmes úton,
A melynek véröntözte mentét,
Követvén szent Fiad, ezenkép
Könyörgve, sirva befutom . . .
Te légy előttem, és velem
A bűnbánat s töredelem.

Ott a bércz . . . Lelkemben érzem
Minden kövénék szörnű súlyát,
Hol Izraelből megboszulják
Vakságukat . . . Oh, véle vérzem . . .
Habár parányi, megtört féreg,
Talán szent nyomdokába érek,
Ha még előttem, — és velem
A bűnbánat s töredelem.

Az olajfák szent csöndje és
A benne rejlő szenvedés
Meggzszentelik gyarló imamat,
S míg Husvét szent bibora támad,
Talán szívem is kiderül.
Ha szent, örök vezéreül
Te még elől, s mindig velem
A bűnbánat s töredelem.

I.

Az olajfáknak éve mély s sötét . . .
Alig sóhajt a szellő lombjaik közt,
S a föld kopár kövén fűszál se lendül . . .
Csöndes a lég . . . A távol Judea
Nagy völgyein szent nyugalom honol;
Jerusalem alomba szenderült,
Nincs benne ébren senki, csak a bűn
S a lélekgyilkos szörnű árulás.

Az olajfák hegyén azonban
Földig lesújtó fájdalomban,
Melyet a bűnös emberért
Világot-váltó lelke érez.
Térdel az Isten-ember . . . Arcza
Az érzéketlen köre hajtva . . .
Könnyes szemét félig lezárva most
A föllegterhes ég felé tekint,
A melyet látnok-lelke nyílni érez.
S a hajló felhők fonyes peremén át
A nyitott égnek csarnokába néz.
Bagyadt sugara könyjén megtörik,
S kulcsolt kezekkel igyen könyörög:

„Oh én Atyám, teremtő Istenem.
Ki a világok torgását vezérelt,
Tekints reám . . . Egy világ bűneit
Vevém lelkemre . . . Terhe földre sujt . . .
Véres veríték üli homlokom . . .
Hová legyek? Mivé tett e teher?
. . . Irgalmas jó Atyám, felelj nekem! . . .

S az Úr lehajlott fényes föllegéből,
Megdördült halkan a menny boltozatja,
Melyre teremtő jobbát nyugtatá!

Egy angyal szállt le s vérrel veritékes
Szent homlokát az isten egy Fianak
Hajnalkezeivel megtörölgeté,
Míg a világok örök Édesatyja,
Nekünk megérthetetlen isten-nyelven,
Melyre világok termenek elő
A semmisségből . . . általolvadott,
Fia lelkébe, mondva titkokat,
Melyek öröktől fogva elvégezvék
S melyekre Krisztus drága homlokát
Fölemelé . . . Az ég megint bezárul,
S az Isten-ember földrehullva így
Sóhajt az éjszakában a nagy éghöz:

„Atyám, legyen a Te akaratod,
De ha lehet, világok Édesatyja,
Muljék el akkor tölem e pohár!”

Halkan lendült a szellő . . . angyalkéz
Tovább törölte hajló homlokát
A zajgó lelkü Megváltónak, és
Az olajberkek hűvös enyhelyén
Aludtak a fáradt apostolok.

II.

Borus az éj. Nehézkes szárnyain
Az éjféli rémórája közelit,
S imé, Jerusalema felől az éjhomályban
Fáklyák derengő fénye közeleg.
Ki az, ki megzavarni jó amott
Az éjszakának szentelt csöndességét.
S az olajfák hegyén imádkozót? . . .

Az áruló apostol az, ki már
Megalkudott szent Mestere fejére,
S a farizeusok s irástudók
Gyűlésiben silányul egyezett.
Hogy őt elfogja s kézre adja . . . Őt!
Kinek kegyelme tartá életét.
Apostolává tette, üdve útját
Egyengetés s kitől nem halla mást.
Csak áldó, drága, édes szózatot.
A melyben üdvösség igéje zeng . . .

Most lép a kertbe . . . Elborul az ég.
A föld remeg a lassú borzadálytól
Az árulónak lépteit alatt.
A vén olajfák haragos-kevélyen
Nyujtják ki lombjukat, hogy eltakarják
E szörnű tettet a nagy ég elől.

Most odaér. A Mester föltekint.
Judás ráismer . . . Közeleg feléje,
Karját kitarja, és oh fürtelem!
Csókot nyom áldozatja homlokára,
S „Üdvözlegy Mester!” — így köszönti őt.

„Üdvözlegy Mester!” szól a messze visszhang,
S a poklok mélye megremeg belé . . .

„Judás, Judás! csókkal árulsz-e el?”
Igy válaszol szeliden a Megváltó,
S szelid szemében annyi nema vád van.
Hogy az apostolból lett áruló
A földre szegzi elborult szemét,
S arczán a szégyen pirja lánggra lobbant.
Elfordult . . . elment . . .
Szörnű halálba . . .
. . . A Mester pedig
Fölkelt, körütekintett . . . Áldozatja
Kezdődik . . . A poroszló-nép közé megy,
S fönseges nyugalommal így beszél:

„Nos, kit kerestek? . . . Néma hallgatás
A válasz . . . Újra kérdez. Félve, halkan
Felel az egyik: „A názárethi
Jézust keressük.“ — Mond Ó: „Én vagyok.“

Az égen néma villámok czikkaztak,
A bérce visszhangozá még: „Én vagyok . . .“

Az őrsereg dőbbenve áll . . . Féltérde
Rogy egyik, más földre hull, a legtöbb
Szent félelemmel nezi a jó Mestert.
Kinek csodái megtaníták őket,
Hogy Ó az ég és föld közt kötelek . . .

Krisztus pedig kinyújtja két kezét,
Hogy elfogadja a nehéz bilincset.
A rabság kötelét . . . Remegve, félve
Kötik meg a szent kezeket . . . Szemében
Még mindig lángbetűkkel írva áll:
„Jézus, a kit kerestek, én vagyok!“

III.

A nagy, komor teremben összegyűlve
Törvénytudók és farizeusok
Várják a Mestert. Ők, a nyomorúttak.
A földi fergek, hogy ítéljenek
Fölötté, a ki majdan eljövén
Ítélni fog élők s holtak fölött.

Belép . . . Oh áldott, drága fényalak!
Lelkem porig borul a képzeletre.
Miként állottal bíróid előtt . . .
Vádoltak káromlással, nagyravágás.
Lázítás bűnival, de nem találtak
Hamis, galád tanúknál egyebet . . .

Minden vád aljas, nyomorú merény . . .
A bíró tevelgyő elméje sem
Lel támaszt kérdésben, vallomásban;
Kikérdi őt, magányba vonja el,
S midőn kilép, bünt benne nem talál.
A durva katona, a vad pogány
Kezét mosá „ez ember véritől“.
De hasztalan! Ön-népe, a dühös,
Halált kiált, irtóztató halált.

S habár a husvétünnep közelit.
S ilyenkor egy-egy nagy, nehéz bűnöst
Kikérhetének irgalomra ők.
De hajh, az elfajult nép, a silány,
Az ártatlant halálra üldözé.
S a bűnös Barrabást kívánta ki . . .
Legyen ítéletök szintoly kegyetlen,
Mint az övék volt égi Mesterünkre.

Legyen hát, Izrael kívánta . . .
Mond a bíró . . . A szörnyű percz közelg.
A kintzás órai . . . a tövis,
Az ostor, megsüfoltatás,
Arczulköpés, és hallatlan gyalázat.

Az ember bánik ighen Istenével!
Oh Istenem! Kegyelmed végtelen.
Hiszen mi élünk, és Te megbocsátasz!

IV.

Födjétek el siró szemeitek
Krisztus hitében élő emberek!
Födjétek el, és sirván sirjatok:
Megostorozták az Isten-fiát!

Oszlophoz kötve áll a Messiás . . .
Galád bakói szíjjas ostorokkal
Kegyetlenül, süvöltve sujtanak
A drága testre, melyet Mariának
Szűz méhe a Szentlélektől fogant!

Hová hullottak e vércseppek? Oh
Megáldott föld, boldog göröngy, a mely
Szentté levél e vérnek cseppjeitől.
Ki merne sirni fájdalmak felett,
Midőn a sujtó ostor élitől
Az Isten-ember vére hull alá?
Ki merne szólni elnyomattatásról.
Midőn Krisztus oszlophoz kötve van?
Ki jajdul önbajában türethetetlen,
Midőn Ó hallgat és tür jaj nélkül?
Oh, türelemnek édesatyja Jézus!
Te boldogságunk, Megváltónk! Segíts
Igy túrni életünk ezer baját,
A mely kinodhoz képest oly csekély . . .
Taníts az ég honába föltekintve
Feledni a port és ezer göröngyét
A földi útnak. Add kegyelmedet,
Hogy a midőn a sorsnak ostora
Vérezze sujt, a fájdalom között
Feléd emeljük könnyező szemünket.
S az ég honát ne feledjük soha.

V.

Ujabb, lesujtó, kínos gyötrelém vár
Az ártatlanra . . . Vérező testével
Nem éri bé a zord bakóserég . . .
Tövisfűzért fon össze, s gúnykaczajjal
Az Istenember drága homlokára,
A melyet Jordán tiszta, szent vízében
János keresztelése öntözött meg.
Durván szorítja fel töviseit!

Jaj! mint nyomult be fájón a tövis!
Mint serkedett a vér a seb nyomában . . .
Mint hullá permetezve arczain le.
A mint bakói botütéseikkel
Beljebb verék a zord töviseket!

És Krisztus arcza csöndes, mozdulatlan.
Hulló vérével könyje elvegyül,
Mely akaratlan, tör ki két szeméből
S alapereg . . . Áldott köny, drága vér
Az emberek bűneiért porba hullók!

Legy irgalommal hozzánk, szent Atya,
Ki tenfiad küldéd le váltságunkra!
Oh ne tekintsd a bűnök nagy sorát,
A melyek szent Fiadnak homlokába
Mélyebben vernek minden zord tövist.
Engedd, hogy lelkeinket megszentelje
Mindegyik vércsepp, mely a földre hullt!
Emelj föl minket, mennyei Atya
Oda, a hol ez áldozat szentségét
Megérteni s méltányolni tudjuk.
Engedj véreznünk drága szent Fiaddal.
És zárj szivedbe minket, szent Atya!

VI.

„Imé az ember!“
A megkínzott,
Ostorcsapással vérvövé rutított,
Tövissel koronázott Üdvözítőt,
Hitvány véres paláttal befödik,
Kötött kezébe nádszálat szorítanak,

S kiállítják a vad tömeg elé,
Hogy szánalmát, vagy új dühét felkeltsék.

„Imé az ember!” . . .
Örült izrael!
Megcsüfolád az Isten szent Fiát . . .
O nyomorult nép! Gunnyal tédret hajtva,
Vigyorgva, ordítózva gunyolád
„Zsidók királya” czímmel . . . Arczúl köpted,
Gyaláztad s szennyes kezeid nyomát
Mint bélyeget, szentelt arczára vágta . . .
Oh iszonyú, lélekrázó merény!
A gyermek önszüljét, jöltevőjét
A háládatlan, esztelen adós,
A mindenség Urát a földi féreg
Silány kezekkel így gyalázza meg!
Örök időkre remület, halál,
Gyalázat vérbetűivel fölírván
Az undokság legiszonyúbb betűit
A törtenelem érczlapjaira.

Oh Isten! A ki mindenekre hiven
Emlékszel! Mily nagy a Te szent irgalmad,
Hogy tudva, látva az ember bűnét
Mégis bocsánatod szentelt malasztját
Adod nekünk halandó embereknek,
Kik új bűnökkel terheliük naponta
Isten-barányát, a ki üdvözít!

Mily végtelen a Te bocsánatod,
Mily véghetetlen a Te szent kegyelmed!
Bűnünknek szörnyű foltjai szétfoszognak
Abban, mint világtenger tükrére
Hulló csepp! Kegyes Istenem! Imádlak.

VII.

„Feszítsd meg őt!” Így örjög most a nép!
„Kereszthalálra véle!” . . . Áldozat
Egy nagy világnak minden bűneért!
Iteleted kimondva! Moshatod
Kezed, Pilátus! Vere hullni fog,
Az Isten-ember vessztőhelyre indul,
Lemosni Adam örökölt bűnét!

Előhozzák a szörnyű fakeresztet,
Veres vallára téve üldözik,
Hogy induljon meg . . . Roskadó léptekkel
Megy a köves, nehéz hegyi úton:
Görnyed!, sebes vallával alig bírja
A nagy súlyt . . . lelken a teher
Egy megváltandó nagy emberiség!
Szörnyű menet . . . A véres áldozat
Vonszolja földetérő nagy keresztjét.
Nyomában durva zsoldosok, bakók,
S ő összeroskad a teher alatt!

Rendülj meg föld! hisz megváltásodért
Dölt össze Krisztus! — És a zord bakó
Landsaütéssel, durva láb rugással
Úzi tovább . . . Felvanszorog megint
S megyen tovább a Golgotha felé . . .
Oh mennyek Atyja! erősíts meg minket,
Hogy kik keresztünk terhei alatt
Követve Krisztust, összeroskadunk,
Ujból fölkelve utunk folytathassuk
A megváltás, az üdvösség felé!

VIII.

Alig halad a szirtes uton újra,
Midőn megtörnek verző lábai . . .
Fényes lelkében, mely jövőbe lát,
El-elvonulnak tarka képei
Az eljövendő hosszú századoknak,
És látja azt, mi lesz és jönni fog . . .

Látja a hivek nagy üldöztetését,
Látja a vértanuk szörnyű sorát,
A cirkusozok porondjan vérezőket,
Kereszten, pallós, hóherbárd alatt
A szent hit első, drága hiveit . . .
Látja a hustépő-fogó, lüzes vas,
Fűrész és bard reitentő kinait,
Miket hitért szenvednek a hívők.
András keresztje, Bertalannak kinja,
Pál pallósa és Janos olaj-üstje,
Péter keresztje, a vadállatok
És máglyák lángja föltűnnek lelkében.
És mind e szörnyű képek tömegén át,
Eleje tün szivet hasító jajszó,
Égig csapó lang s füstgomoly között
A Nero élő faklyait tevő
Keresztény vértanuk égő sora . . .

A földre rogy másodszor is . . . »Ő szörnyű
Jövő, mely apostolimra vár,
Oh iszonyú kín, mely hívő sergemnek
Int oszta lyrészü, míg e diadal
Pirosló napja kél . . . És azután? . . .

S lehull a köre . . . Véres arczulatja
Másodszor festi meg a szirtes utat
S a föld megreng, mert Jézus hullt reá.

IX.

De fölemelte újra homlokát,
S a mint szemével az eget kereste,
Egy résztvevő arcz búsán néz reá.

Egy nő volt, jambor nő, Veronika,
Ki látva szörnyű szenvedéseit
Az embert megváltó nagy Messiásnak,
Szívében felsajdult a szánalom,
Az elbukó elé terdel szelíden,
S fehér kendőt tart arczai elé;
Hogy véres veritekét megtörölje,
Arczára nyomja patyolat ruháját
És könyet ejt a szenvedő föltt!

De lásd, a mint a kendő elvonul
A szenvedéstől verző arcz elől,
Im rajta van az üdvözítő ké; e,
Véres nyomával, búsán, szenvedőn!
Veronika elkappa a leplet,
Kézét kulcsolja s hívőn vonul el,
Magával vive a szentelt ereklyét.
A szenvedő Krisztusnak arcza-mását,
Mig lelke telve hittel, szeretettel!

Oh Jézusom! Engedd, hogy lelkeink,
Mint a Veronika fehér kendője,
Tisztán közeljenek feléd, midőn
E szenvedéseidről szól az emlék.
Engedd, hogy így közelgő lelkeinkbe
Szent szenvedő arczod nyomuljon úgy,
Hogy azt magunkkal vive lelkeinkben,
Mint szent ereklyét Veronika,
Emlékezzünk a szenvedés korára,
S imadjunk lelkeinkben szüntelen!

Vegyes közlemények.

Hatalmasabb interpretációra a széles keresztény világon alig akadt a Sz. Atya *Sapientiae christianae* enciklikája, mint a hercegprímás Szt. István társulati megnyitó beszédében. Szónoki formában, azon zamatos és magyarsággal, mely sajnó mindinkább kiveszőben van s mely a biboros-érsekben mesterét tiszteli, áttetsző világos előadásban hallottuk ama magasztos elveket fejtegetni, melyek a keresztény polgárok főbb kötelességeit körvonalozzák. Ha a kath. hívek nálunk oly hüven töltének be e kötelességeiket, a mily hü, a mily lelkesült tanításban részesültek legfőbb hazai főpásztoruk részéről, akkor a magyar Sion orman ékeskedő épület a mennyei karok vízhangozójává lenne s nem lenne széles e hazában ember, kinek a komor falak szemrehányásától tartania kellene. Akkor teljesednek a hercegprímás óhaja s az emberek visszatérnének azon szentségekhez, melyeket száműztek és elhagynak azon bálványokat, melyeket a felvilágosodás örve alatt esztelenségükben imádtak. Adja a magyarok Istene, a kegyes Mindenható, hogy biboros főpapja e jó szellem uralmát, a vallásos meggyőződés győzelmét még innen e világból szemlélhesse, mint faradozásai bőséges jutalmát.

XIII. Leo pápa legújabb verse. A perugiai Paesse nem régiben közölte XIII. Leo pápa legújabb költeményét, melyet testvérének Pecci József bíbornoknak halálára írt. A költemény párbeszéd a pápa és elhunyt testvére között latin nyelven, hexameterekben van írva. Az egyszerű és megkapó költeményt, melyet a napilapok már közöltek, javított alakban Kontúr Béla dr. fordításában hozzuk, s így hangzik:

JÓZSEF:

Lőn az igazságnak rendén; bűneim lemosattak;
Már az eget fénylő temploma rejt; de te sokkal
Többért vagy felelős, magasabb tisztég a te részed
S így sokkal többről kér számat töled az Isten.
Rajta, ne félj; ki a nyílt tengerre a sájkát!
Isteni kegy folytán hadd hajtson bő kamatot be
Egyházunk ügyeiert jól kezdett faradozásod!
Megis, hogy szabadulj az örök tűztől s hogy a mennynek.

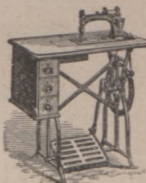
Eredeti Singer-varrógépek.

Minden nagyobb vidéki városban hasonló nevű cégem alatt léteznek fióküzletek, a hol a t. cz. közönségnek a háztartás oly felette hasznos tárgyának egyenesen a gyárból való beszerzése alkalom nyújtatik, mely a hivatalnok urak- és özvegyeknek a legelőnyösebb fizetési feltételek által igen megkönnyítetik.

Ismét eladókna nem szállítok gépeket.

NEIDLINGER G.

Budapesten, Teréz-körút 21.

Szent magasába kerülj egykor, míg szíved az élet
Elmülő legét, ne feledd folyton mosogatni
Könyved árjával. Joakhim, bűneid sokaságát.

JOAKHIM:

Mig én élni fogok s lelkem mozgatja kifáradt
Tagjaimat: könnyem fog hullani raja özőnben.
Es te, ki boldogan élsz s gond nélkül s isteni fényben
Támasza légy annak, kit ezer baj igaz, kit az agg kor
Roskasz. Gondolj éz nézz rám, véredre, az égből,
Kit hejh rég iszonyu örvény fenyeget s ki a tenger
Felzúdült közepén iszonyú vesztől zaklattatik oly rég!

Simor és a szabadkőmívesek czím alatt a szalzburgi Kirchen Zeitungban érdekes közlést olvasunk. Tudva levő dolog, hogy mikor a hercegprímás a pozsonyi helyi autonómia javaslatát, bővebb megbeszélés czéljából, a kath. hitközséghez visszaküldötte, a szabadkőmívesek szelében — hosszahán híresztelték, hogy a biboros nekik adott igazat. E hír a külföldre is elhatott s *Burek* kaplan felvilágosítást egyenesen ő Emjához fordult. Kérdésközlésére a következő felvilágosítást kapta: Kétségbevonhatatlan bizonyossággal jelenthetem önnek, hogy e hír teljesen légből kapott. Ő Emja soha sem hozott határozatokat oly kérdésekben, melyek az egyház egyetemére által mar elbíraltak. Az egyház a szabadkőmívesekről már a múlt században hozott ítéletet s ehhez az ítélethez alkalmazkodik az egész keresztény világ. Ezen ítéletre tamaskodott a kath. hitközség, midőn azon határozatot hozta, hogy oly egyének, kik az egyház által tiltott titkos társulatok tagjai, az új autonómia szervezet által létesített tisztségekre megnem választhatók. Ő Emja ezen határozatot a szabadkőmívesek feliebbezése daczára *ráltozatlanul* fenntartotta. A szabadkőmívesek újabb híresztelése egy csodakút felett emelt kápo-náról is regélek, melyet ő Emja, miután egyszerű parancsa, hogy a csodakút tisztelete megszűnjön, fogatosítva nem lett, karhatalommal lerontatott volna. A tény az, hogy Komárom-Sz.-Péterben ő Emja, a politikai hatóságokkal egyetértve, egy kutat betemetett, mert lelkiismeretlen üzerek, pálinka árusok, a kút mellé pálinka-butikot emeltek, s egy szövetséges társuk által korpoltált rőpirattal a népet, azon ürügy alatt, hogy a kútban a Bold. Szűz kepe látható oda csalogatták, hogy pálinka-bődejük jövedelmézőbb legyen. Tehát ott nem csodakultuszt hanem valóságos Bacchus-kultuszt üztek. Esztergom. 1890. márc. 10. Dr. *Machovich Gyula* hercegprímási titkár. — Ehhez, ügyhisszük, szintén nem kell kommentár.

MAURAGHER MÁTÉ JÁNOS

Alapítottott 1818.
Zell im Zillerthal

orgona-készítő intézete
→ SALZBURG ←

Gaisbergerstrasse 13.
saját, nagybittott
telepen,
gőzgep-üzemmel

A cégzet úgy bel- mint külföldi szaktekintélyek ajánlják és kitüntetésben részesült, a telepen előállított legnagyobb és legkiválóbb orgonáért, u. m. alapítv. templom Admont, St. Florian, Kromsminster, St. Martinberg, székes-egyház, Salzburg, főtemplom Klagenfurt, a városi prépostsági plébánia Graz, az udvari plébánia-templom Ischl stb. a vorau alapítványi templom részére pedig most készült egy 45 hangu 3 fogásu orgona.

A cégzet ajánlja magát a ft. Papság és egyházi előjáróságoknak, bármely nagyságu új orgona készítésére, valamint meglévő orgonáké, a és azon kellemes helyzetben van, miszerint az elvállalt munkákat — szavatosság mellett — a mostani technikai igényeknek megfelelően készíti.

Költségvetések, rajzok, kívánatra, dij. és bérmentesen.

Rendkívül olcsó díszmunka!

Dedik Creacens Lajos

A KARTHAUSIAK MAGYARORSZÁGBAN.

A M. T. Akadémia által pályadíjjal jutalmazott mű.

Fraknoi Vilmos előszavával és Telegdy László meg Nagy Lázár eredeti rajzaival.

Ára füzve 2 frt. Díszesen kötve 3 frt.

Megrendelhető a «KATH. EGYHÁZI KÖZLÖNY» kiadóhivatalában Budapest, Lipótváros, Lipóttér 9. sz.

Gersheim-féle szabadalmazott Örök lámpa-bél. Szabadalomban az osztrák-magyar monarchiában, Franciaországban, Belgiumban és Németországban: approbálva a nagyméltóságú és főtisztelendő brixeni és trienti herceg-püspökök által: 2000 felüli elismerő **nyilatkozat** mint **legjobb és legolcsóbb** gyártmány; 20—30 százalék olajmegtakarítás, 4—14 napi égési tartam. Széttűlés bérmentesen. Fizetés csak melegezés esetében. Ampolnák, továbbá fehér, rózsá, rubin, sárga, zöldszínű. aranyozott csiszolt üvegek szent szirokhoz, a legutányosabb áron. Gersheim öröklámpa-bél készítő telepe Feiszticzbán, a Dráva mellett.

Legolcsóbb siremlék eladás

szemint, porfir, gránit és különféle márványból az

„Entreprise des pompes funébrés“

siremlék-gyárában

Budapest. VII. ker. kerepesi-ut 68. szám.

Sir- és sirbolt-rácszatok, virágkosarak és lámpák eladása öntött és kovácsolt vasból; továbbá nagy választék érc- és gyöngykoszorúban.

A sir- és sirbolt-felszerelési raktárban

VI. ker., Andrásy-ut 28.

Lámpák kölesön is adatnak.

KESSLER J. és S. BRUNN.

7 Ferdinandgasse 7.

Legnagyobb és legolcsóbb bevásárlási forrás a tavaszi és nyári évadra.

Nyári

Kammgarn-szövetek,

kiválóan diszes és tartósak uri öltönyre, 20 különféle mosható színben, 20 ctm. szélességben.

1 teljes öltöny

6.5 méter csak 3 frt.

Az első megrendelés meggyőző bennünket a mosószövetek kitűnőségéről.

Brünni posztó-szövetek

feltűnő olcsó árak mellett szállítanak, u. m.:

(csak jó anyagból)

3.10 Mtr. teljes öltönyhez 3.75

3.10 „ jobb „ 5.50

3.10 „ finom „ 8.50

2.10 „ felöltökhöz 6.—

1 drb francia piquet mel-

lénnyhez 1.50

1 drb francia piquet (sport)

mellényhez 2.50

fekete peruvien és doszkin-szö-

vetek szalon-öltönyhez, 3.25

méter 10 frtől fölfelé.

Női divat-árak.

Voczkás és sutyásos divat-kelmék
A 60 ctmtr szélességben, hálókön-
tösök és gyermekruhákhoz 10 mé-
ter 1.350 Ft. 2.80

Joupan és háromszálan szövőtt
kelmék, mindenféle divat-szín-
ben 1.350 Ft. 2.80

1 alkalmi vétel! Tartós-zöld fran-
cia zafir-kelmék, 75 ctmtr.
szélességben, gyönyörű színválto-
zattal 10 méter, most csak 3.50

Drokat- és Jacquard divat-kelmék
B 60 ctmtr szélességben és min-
den képzelhető színben 10 m. 3.60

Doris, legújabb koczkás divat-
kelme, tiszta gyapju, 10 méter
ezelőtt 10 frt most csak 6.50

Nervi, 90 Ctmtr szélességben, igen
közös sutyásos és minden divat
színekben van raktáron, 10 méter
csak 4.50

Kázmír, dupla szélességben fe-
kele és színes 10 méter 6.50

Kéknyomású kreton 10 méter 2.50
és 3.20

Díszes kiállítású minia-kariyák 100 mintával a szabom-ster urak részére bérmentesen!
Árjegyzékek uri és női fehérműek-készítvényezeti- és díszárúkból, min-
táknak posztó és rőtös árúkból díj- és bérmentesen küldetnek. A szállítási
utánvételek mellett történik.

Gyors és biztos segítség gyomorhajok s azok következményei ellen.

Az egészség fenntartására, az életnek és ennek folytán a vérnek tisztítására és tiszta állapotban való fenntartására és a jó emésztés elősegítésére a legjobb a leghat-
hatóbb szer a mar is mindenütt ismeretes és kedvelt

életbalzsam Dr. ROSA-tól.

Ezen életbalzsam a legjobb a leggyógyhatósabb gyógyfüvekből a legodonosabban
van készítve a különösen minden emésztési bajok, gyomorgörcs, étvágyhiány, savanyú
felhoblás, vértelenség, aranyeres hajok stb. stb. ellen teljesen hatékonyan bizonyul. **Így**
kiűnő hatású következtében ezen életbalzsam egy bebizonyított, megbízható házi-ze-
rává lett a népnek. Ára egy nagy üveggel 1 frt, kis üveggel 50 kr. Ellamerő iratok azei
hárlak megtekintés végett rendelkezésre állnak.

VÉDJEKY.

FRÄGNER B.
főraktárban, gyógyszerár „a fekete szász“ Prág-han 205—III.,
BUDAPESTEN: Török József úr gyógyszerésznél, Király-utca 12. az és Budai Emli úr
városi gyógyszerárban a Városház-téren.

Az osztr.-magy. monarchia minden nagyobb gyógyszerárában van raktár ezen életbalzsamból.

Ugyanott kapható:

„prágai általános házi-kenőcs“,

több ezer bányajáratokkal elismert biztos gyógyszer mind-nféle gyűladások, sebek és
gyenyedések ellen. Ezen kenőcs biztos eredménnyel használható, a női emlő gyűla-
dásánál, a tej tespedésénél s az emlő megkeményedésénél szélénkor, kelevénynél, vérda-
ganatoknál, nyeny lakodékoknál pokolvaránál, körömgöknél, az ugynevezett körömfé-
regnél, ekeményedéseknél, felpuhásoknál, mirigydagadatoknál, zsírdagadatoknál, ár-
szeketion lagoknál stb. Minden gyűladást, dagadást, ekeményedést, felpuhást a leg-
rövidebb idő alatt eltávolít; s ahol már gyenyedések mutatkoznak, ott a dagadatot leg-rö-
videbb idő alatt fájdalom nélkül felszívja, kicseréli és kigyógyítja.
KAPHATÓ 25 ES 35 KRAJZÁRDUS SZÉLENCZÉKEN.

Óvás! Mitán a prágai általános házi-kenőcsöt sok
szor utánózzák, mindenkit figyelemzetek,
hogy az eredeti utasítás szerint csak nálam lesz ké-
szítve, s akkor valódi, ha a sárga ércszelvény, melybe
töltek, vörös használati utasításokba (melyek 9 nyel-
ven nyomtak) és két kartonba — melyen az ide nyo-
mott védjegy — burkolva van.

HALLASI BALZSAM elgébizonnyaltabb, számtalan próba-
tát által lebiztosabban elismert szer a nehézhallás kigyógyítására s az egészen elvess-
tett hallási tehetőség visszanyerésére. — Egy üveg ára 1 frt.

Adomány Jézus legszentebb szívének!

A himeves Weimar székvárosi kath. hitközségének mindeddig csak
ima-terme volt, mely a vasárnapi isteni tisztelet alkalmával nem volt képes
a híveket magába fogadni. — Ámbár semmi alapítóke felett sem rendelkezünk,
mégis a múlt tavasszal hozzá fogtunk az alapköv letételéhez. Az alapzat
építése azonban akadályba ütközött, mert előbb homokos talajra s mélyebben
vizesrétegre bukkantunk. E miatt idővesztéségtünk és 25000 márká többlet
kiadásunk volt. Mindazon által az építkezés a nyár folytán „Isten segítségével“
szépen előre haladt. Most azonban a rendelkezésünkre állott összegek mind
elfogytak. Hitközségünk anyagi ereje a végső fokig igénybe vétetett. Szegény
és gazdag egyenlő buzgalommal támogatták a szent ügyet. A napszámos is
áldoz keserményéből, az iskolás gyermek is oda adja megtakarított filléreit.
Többet már nem tehetünk. Kérdés, hogy fejezzük be az építkezést? Minden
pénz-forrás el van előlünk zárva. — És így kéremmel hozzátok fordulok
katholikus testvéreim; adjatok egy-egy követ templomunkhoz. * Semmi más
alapot nem tudok, mint a ti jótékonyiságot hajlamaitokat. Adjátok azt, a mit a
keresztény szeretet sugall: „Mindenk szíve szerint, ne kedvetlenül, mert
csak azt szereti Isten, ki örömmel ád.“ (2. kor. 9. 7.) — Ó, a ki szántó
vetőnek a magot, az élelemre, a kenyert adja. Az a ti jótékonyiságotok is
gyűmölcsözöletni fogja! Segítségtek kedves testvérek, hogy templomunk el-
készüljön! Mily édes érzés, Isten dicsőítésére áldozni! — Mily igazságtól
tudat, hogy Isten adósunk! Isten pontos fizető, a ki figyelemzetes nélkül
kamatostól vissza fizet mindent a legalkalmasabb időben. Katholikusok! segít-
setek hogy tovább építhessünk. Jobb valamit adni mint semmit! sok apró
adományból befejezhetjük a templom-építést. Akár postán-utalványozva vagy
levélbelyegeken, egyaránt kedves nekünk. Isten áldjon meg kedves olvasó!

Weimar, (Türingában.)

Jungst K.
plébános.

Egyházi Értesítő.

FRIEDL HUBERT

hirdetés-felvételi irodája kath. lapok és folyóiratok számára
 Bécs, V. Margarethenplatz 5. sz. alatt
 van egyedül és kizárólagosan jogosítva egy az osztrák-magyar monarchia, mint
 egész Európából és Amerikából e lapok számára hirdetőket felvenni

A szövegnek fogalmazása, a hirdetének legteljesebb elhelyezése, valamint a Clichék (galvanos) beszerzésére — saját beszerzési áron — a legfontosabban eszközöltetik.

Ő Szentége, a római pápa Benavides, de Navarette Saragazai bíboros-érsekhez, a Saragazában tartandó kath kongresszus alkalmából, kéziratot intézett, melyben kiváló örömet fejezi ki, hogy a kath. Spanyolország a katolicizmus érdekei mellett oly bátran lép a sarompába s nem törődve a sz. vallás elemeinek gúnyolódásával, landszáti tör a krisztusi intézmények mellett. Tudvalévő dolog, hogy Saragaza törvényhatósága volt az mely nyílt állást foglalt a római kérdésben.

Ő Emisszenájája Simor János bíboros-érsek, mint örömmel értesülünk, ismét teljes egészségre örvend, oly annyira, hogy a nagycsütörtöki és húsvétvasárnapjait isten tiszteletét személyesen szándékozik végezni. Ő Emisszenáján különben a minap illusztrir végge volt Dr. Gruschka bécsi érsek szemléltetése.

Kalocsa bíboros-érseke Dr. Hanyald Lajos, betegségéből annyira fölépült, hogy eddigi tartózkodási helyét Merant elhagyva, a napokban székhelyére Kalocsára utazott.

Asz agril érsekről, Samassa József ő exczell-járól, azt híresztelik a lapok, hogy belépett a szabadelvű párt kötelékébe. Az érsek t. r. tényét sokan és különféle képp kommentálják. Mi azt hisszük, hogy ez az országgyűlési pártok fuziójának bevezetését képezi. Ha családoknak, azt a közeljövő kézzel foghatólag fogna megszűntetni. Mindenesetre érdekelni várhatja a kath. Magyarország, hogy az ellenzék és hatalmas vezérének lépése, mily következményekkel birnak majd. Tehát — várjunk, türelemmel.

Igazán Isten szive szerinti való pap húnyl elközelébb Baltimorben. Vogtmann Lajos plebános személyében. A hetvenegy éves aggasztányt a haldoklók szent-segeiben maga a bíboros-érsek, Msgr. Gibbons részeseitette s ugyancsak maga az érsek temette el, számos pap jelenlétében. Vogtmann húsz évig állott a Sz. Keresztről címzett plebánia élén s ez idő alatt híveinek száma 1200-ról 6000-re emelkedett, 130.000 dollárnyi költséggel fényes templomot, plebániát és paplakot emelt. Erdemei kétségtelen, hogy nagyok, de nem páratlanok még Magyarországon sem. Megtiszteltetése azonban — az már sajnos páratlan; legalább — Magyarországon.

A dán Morgobladet érdekes hírt korpoltál a pápa és a zsidók, czim alatt. B szerint Európa és Amerika tiszteletre méltó rabinusai aláírás czéljából, egy a pápa ő Szent-ségéhez intézendő feliratot köröztettek egymás között. A feliratra arra kéri a pápát, mondania ki, amint azt állításuk szerint a szent-atyák is ismételve és hangsúlyozva tanították, hogy a zsidók szertartásaikban a keresztények vére soha sem szerepelt és nem is szerepel s hogy e vád nem egyéb, mint pusztá s ellenséges indulatból világgá bocsátott rágalom. Jellemző, hogy ez állítólagos mozgalmat egy hamburgi liberális lap indította meg. Hát mégis igaz, hogy csak Roma locuta, causa finita.

Érdekes feloldozást tettek Prágában. Az omló-féltben lévő Ludmilla-kápolna lebontásakor egy régi templom alap falaira bukkantak. Szakértők

Zum gold Reichsapfel PSERHOFER J.-féle gyógyszerár Bécshben I. kerület Singerstrasse 15

Vértisztító labdacsoK ezelőtt egyetemes labdacsoK neve alatt; ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan igen sok oly betegség létezik, melyben e labdacsoK csodás hatásukat fényesen bebizonyították. E labdacsoK általában el vannak terjedve s számtalan orvos által lesznek rendelve. Alig van család, melyben ezen kitünő háziszorból ne volna készletben. 1 doboz 15 labdacsoKkal 21 kr., 1 tekercs 6 dobozzal 1 ft 5 kr. bérméntenell. — Utánvéttel elszállítva 1 ft 10 kr. — A pénznek előre beküldése ellen bérménten szállítással 1 tekercs labdacsoK 1 ft 25 kr., 1 tekercs 2 ft 30 kr., 2 tekercs 3 ft 35 kr., 4 tekercs 4 ft 40 kr., 5 tekercs 5 ft 20 kr., 10 tekercs 9 ft 20 kr. — Egy tekercsnél kevesebb nem szállítatja.

Sziveskedjék határozottan PSERHOFER J.-féle vértisztító labdacsoKot kérni s arra ügyelni, hogy a dobozok tetején levő felirás minden dobozon a használati utasításban látható Psershofer J. névalírással és pedig veres nyomásban legyen ellátva.

- Fagy-balzsam, PSERHOFER J.-től 1 téglly 40 kr., bérménten szállítással 65 kr.
- Keskeny utifü-nedv, burt, rekeduseg, görckaköbögea stb. ellen. 1 palacs 50 kr.
- Amerikai köszvény-kenőcs, 1 ft 20 kr.
- Por, lábizzadás ellen. Egy dohoz ára 50 kr., bérménten szállítva 75 kr.
- Golyva-balzsam, 1 üvegoce 40 kr., bérménten szállítva 65 kr.
- Élet-essencia (prági cseppek), megromlott gyomor, reaz emésztés stb. ellen. Egy kis üveg ára 22 kr., 1 üveggel 50 kr., egy kis üveggel 12 kr.
- Angol csoda-balzsam, 1 üveggel 12 kr.

Az itt felsorolt készítmények kivül, mindazon bel és külföldi gyógyászati különlegességek raktáron vannak melyek a lapoknak hirdetései rovataiban felsorolják, az esetleg raktáron nem levő czikk "pedig kívánatra pontosan s legutlányosabban beszerzesük. — Beszerzési költségeiknek — azaz — beküldésük után, ugyabb megrendelést utánvétel mellett a leggyorsabban szállítást tettek. A pénz előlege beküldése mellett, (legszelazaribben postautalvány mellett) a viládjai sokkal kevessebe kerül, az utánvéttel mellett való küldésnél.

A legtöbb felsorolt specialitás kapható Bpsten Török Jósef gyógyszerárában király-utca 12

Fiaker-por, köhögés stb. ellen. 1 dobozzal 35 kr., bérménten szállítva 60 kr.

Tannochinin-hajkenőcs, PSERHOFER J.-től a legjobb hajnövesztő-szer 1 szelencze 2 ft.

Egyetemes tapasz, STEUDEL tanártól sebek, dagazatok stb. ellen hatásonnak bizonyult háziszor. Egy téglly 50 kr., bérménten szállítva 75 kr.

Egyetemes tisztító sz., BOLLRICH A. W.-től Kistűnő háziszor a megszavart emésztés minden következményei ellen. Egy üveggel ára 1 ft.

Kitűnő munká és jó illésert.

Kitűnő szep munkáért.

KRISZTA ÉS TÁRSA

a budapesti oltáregylet egyedüli szállító
 Budapesten, IV. ker. Lipót-utca 21. szám.

Ajánlják bőven felszerelt raktárukat mindennemű római kath. és görög szertartású

miseruhalak, dalmatikák, pluviálé és felonokat, reverendák, czimadák,

egyházi s egyleti lobogók, egyházi szövet, damaszt, paszománt, rojt, bojt, bússeli és czérna egyházi csipkében, sz. szobrok, csillárok, kelyhek,

Monstranciák.

stáció-képek, úrkopocsok stb. stb.

Oltár keresztuti

és más képek festését elvállaljuk; készítünk a legelőkelőbb művészek rajzai után

oltárokat,

szószékeket, szent sirokat, keresztelő kutakat, bronz, china s valódi ezüst tárgyakat u. m. kelyheket, ciboriumokat, oltár, tabernaculum és fali gyertyatartókat, zászló keresztetkeket paucialekat, 3 és 4 hangu oltárcepengetyűket, füstölőket, tömjénezőartókat.

Arany és ezüst himzések bármely rajz szerint művészi-leg készülnek. — Tűzaranyozás v. ezüstözés gyári áron saját gyárainkban legrovidebb idő alatt készülnek.

Megrendeléseket szegényebb egyházközségeknek részlet-fizetés mellett is eszközölünk.

Nem tetsző tárgyak visszavételnek vagy kicseréltetnek.

állítás szerint ezek azon templom romjai lennének, melyet Sz. Venczel anyja, a pogány Dragomira döntetett le. A város tanácsa az érdekes leletről pontos felvételeket készített.

A Sz. István társulat ez idei közgyűlése a szokásos szűk teremben, a megszokott lényes közönség és a már szintén megszokattá vált szorongás mellett folyt le. A gyűlésen a győri püspök 6 Excell. elnököt s a hercegeprímás beszédét érthető, szónoki hangon Dr. Steiner Fülöp székesfehérvári püspök olvasta fel. A társulat beszámolójáról, tér hiányában csak jövőre emlékeztethünk meg s itt csak azon örvendetes tény konstatálására szorítkozunk, hogy az alelnöki állás rendes választás útján lön betöltve. A beadott 193 szavazat közül Dr. Kisfaludy 121 szavazatot nyerve, az elnökség által megválasztott alelnöknek jelentették ki, természetes, hogy pártjának lelkes éljénzése mellett, Csodálatlan s mély tisztelettel kell itt kiemelnünk a kalocsai főegyházmegyére papságának testületi szellemét. Bárcsai az utolsó órában értesültek róla, hogy paptársuk, Dr. Várossy Gyula kanonok új lesz a püspöki kar egyik kandidátusa, mégis oly imponzans számban jelentek meg, hogy jelöltjükre 72 szavazatot tudtak össze hozni. A Sz. István-társulat működése felett különben, ezáltal, tartózkodunk minden kritikától, mert pozitív értesülésünk szerint a társulat elnöksége maga is érzi a reform szükségét s ez irányban már lépéseket is tett. Dr. Kisfaludy alelnök, a társulati tagságot és a tagilletményeket, másodszorban a központi ügynökség és a vidéki ügynökségek szervezését óhajja megfelelő változtatásnak alávetni. A javaslat fölött remélhetőleg már a jövő évi közgyűlés lesz hivatalos dönteni. Tehát — fejlék idóval.

Szerkesztői üzenetek

A küszöbön álló ünnepek alkalmasából lapunk t. barátainak szívvel kívánunk: **felix Alleluja!**

Koltai — Győr Söt — mintha csak szívünkbe látott volna. Czikké, mely lapunk főhelyét díszíti, igazán arany szavakat, súlyos igazságokat tartalmaz. Senki jobban nem érzi ezt, mint épen az Egyh. Közlöny. Törekvéseinket s elleneink áskálódását, keresve sem lehetett volna jobban lefotografálni. Küzdünk s küzdeni fogunk és bizunk egy jobb jövőben, mely után igazán buzgó imádság epe-dez száraznak ajkán Czikkét a rokon szellemek találkozásának tartjuk s az a becsülős hőmörögét, ha lehet, még magasabbra szoktató.

Jóbarát de kíváncsi. Teljék tehát kedve. Tudja, hogy zengi Wert her-ta kács? Ah! régi átok itt a földi körben, hogy együtt járnak rózsá és tövis... A főváros oly szörnyűséges pietással perhorreszkált házosa levegőjében, mégis sok vonzó dolog uszkálhat. Tény, hogy az a bizonyos úri ember, dacsolva ama vesztélyekkel, melyek gyengéd lelkeknek üdvét, — mint kátrány a fehér lájbit veszélyeztetik, ma ismét a főváros vendége. Elettét, természetes, fontos dolgok indokolják. Rendezi ügyeit, melyek között nem épen utolsó leendőtt vala az a »rehabilitáló nagy-keddi vacsora«, mely a meghívottak nemes gondolkodásában Szevillákra

Arjegyzzék kívánatra bérmentve és ingyen.

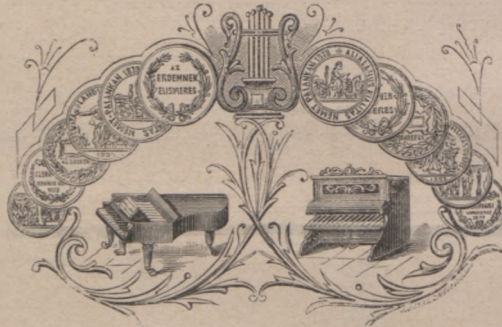
GYÁR: BUDAPEST. külső vaczi-út 41. szám alatt.

POZDECH JÓZSEF UTÓDAI
(THURY JÁNOS és FIA)
első magyar fuvó-gyár,
harang-és ércsöntő és
Szabadalmazott
harangfelszerelés
és
nagy szerkovácsság.

Budapest, Gyár-utca 22. sz. a.

Az osztrák-magyar államvasút indóháza közelében.

Van szerencsem a n. é. közönséget tisztelettel értesíteni, miszerint a többfelől kifejezett obajnak eleget teendő **Károly-körut 3 sz** a **szongora készítő telepet** nyitottam. Midőn a mélyen tisztelt közönséget arra kén-nem, hogy korábbi itt tartózkodásom idejében bennem helyezett bizalomban jövőre is részesíteni méltóztassék, azon kellemes helyzetben vagyok, hogy 260 frttól kezdve új és 86 frttól kezdve használt **szongorákat** szállíthatok. A javításokat és hangzásokat magam teljesítem.

KLUZSINSKY AGOSTON,

zongora készítő.

A Giani Károly-féle
MŰHIMZÓ és SZÓVÓ-INTÉZET
Fellinger és Hassinger

Bécs, I. Seilergasse 10.

ajánlják a ft. papságnak dísz választékú raktárakat:

templomi zászlok, mennyezetek.
Csaplók, Dalmatikák, Pluvialék,
VELUMOK, MONSTRANCIÁK, KELYVEK,
füstölők, oltári lámpák,
szent szobrok.

KERESZTUTAK, SZENT SÍROK,
üveg és bronz-esillároknek
minden alak és modorban szállítására.

Díszítések megtekintés végett — kívánatra —
azonnal küldetnek.

Az intézetnek majd 100 év óta fennállása a legjobb
kezeség szoliditása mellett.

☛ Képes arjegyzzék dij-én bérmentesen. ☛

Gratzel Sándor

a fotiszt. kath. Papság bizományosa.

Bécs, I. Bauernmarkt 5.

Ajánlja különlegességeit, u. m.:

1889. évi egyiptomi tömjént

45 kilós megrendelés posta-csomagban, bérmentve küldetik:

- 1 Kl. I. legűn. átlászió, illatos, gyönyör **155**
- 1 > II. fin. fehér, illatos, csepp-alaku **120**
- 1 > III. tiszta, jó illatú, morzsa **-75**

Teljesen tiszta méh-viasgertyák.
Egy kiló 2 frt 75 kr. — (Valódiságukért 1000 frttal kezeskedem.)

GUILLON-féle (Paris)

oszt. cs. és magy. kir. szabadalmazott

„ÖRÖK-LÁMPA“

készülék.

Ezen készülék az egyedűli, mellyel 6—12-szer 24 óráig tartó egyaránt szépen s folyton égő „örök-lángot“ nyerünk.

Az örök-lámpa készülék ára **2 frt 75 kr.**, a szab. bél egy évi tartamra **1 frt 60 kr.** 1 kl. elsőrendű olaj **54 kr.**

- 16¹/₂ kilós, szilárd üvegből készült s jól bedugaszolt tartályokban — kosárba csomagolva — szállítom. **8 91**
- 16¹/₂ kilo olaj á **54 kr.** **1 80**
- Az üveg kosárral **— 30**
- Szállítás a vasúthoz **— 31**

Összesen: **10 81**

Mibe kerül az „Örök láng“

a Guillon-féle szab. készülékben egy évre? Többibben fordulnak hozzám ezen kérdéssel; van szerencsém a következőkben felelni:

Az általam árusított, külön e célra sajtolt örökklámpa olajjal és a párizsból szállított bélélt tett kísérletek alapján azt eredményezte, hogy e 255 deka olajjal megtöltött készülékben a 0. számú szab. bél 13-szor, az 1. számú 9-szer, a 2. számú pedig 7¹/₂-szer 24 órán át megszakítás nélkül és szépen ég, mincké folytán a szükséglet

Az „Örök lámpa“ hoz egy évre:

- 0 számú szab. béléll**
- 16 kiló örök-lámpa olaj á **54** **8 64**
- ehhez 28 drb szab. bél **— 83**
- Összesen: **9 17**
- 1 számú szab. béléll**
- 23 kiló örök-lámpa olaj á **54** **12 42**
- ehhez 40 drb szab. bél **— 120**
- Összesen: **13 62**
- 2 számú szab. béléll**
- 27 kiló örök lámpa olaj á **54** **14 58**
- 1 doboz szab. bél **— 160**
- Összesen: **16 18**

Miután a raktáromon levő olaj mindenkör a legjobb jobb fajdítás, teljes szavatosságát vállalok fenti állításom valódiságáért. A 3. és 4. számú szab. hadalmazott bél az általam árusított olajhoz igen vastag, annyira hogy már a 3. számú alkalmazásával a láng a készülékben át csap, miáltal az könnyen szét pattanik; ennek folytán ezen

és Karibdiszkekre találva, hajótörést szenvedett. Mindenesetre az illető szent életű férfinak jobb lehet a tüdöje, mint a gyomra. Mert míg amaz megútd küzdeni a főváros bűzhödtt levegőjével, emez, legalább azt mutatja a látszat, megretírált a közepkori szokásokhoz vas szigorral ragaszkodó Mária-Csillag ozondús hegyi levegője elől, — épen a nagyhétben.

Rossnyó megye Az ifjú hévvel és lelkesedéssel írt levelet, a becsus teherrel egyetemben, köszönettel vetjük s a jelzett czikk írójának kiutványoztuk — az elismerést. Az ötvenöt év előtti kapellániához pedig gratulálunk. Venerabilis ergo est sectus!

Konversations-Lexikon. A Meyer-féle, mely most rendkívül képes kiadásban jelent meg, inkább a technika, természetrajz és természettan tárgyaitra terjed ki. Megbízható, de elővigyázattal kezelendő, mert nagyon ókatholikus jellegű Olcsón és előnyösen szerezhetjük meg, ha kívánja. Művelt ember jó hasznát veheti: papot létre úgy se csálhat. Történelmi szempontból kivált a Brockhaus-féle ajánlndó, ámbár igen protestáns szagú. A Pierre-féle, mely legkatholikusabb szellemű. Illusztrációi különjönnek s elég csinosok, azonban több nyelvű szótára jó rész humbug és hemzseg a hibáktól. — Tiszta egyházi dolgokra kiválóan ajánlhatjuk Weltzer és Welte Kirchen-Lexikon. Egyházi dolgokon kívül, melyekben teljesen megbízható, egyebet nem tartalmaz.

Veszprémi Közlöny. Az illető számokat a múlt évi kiadó intézet tulajdonosa, lévén az ő szemei előtt — csakis a kath. czél — eladta egy greizernek s így mi csak úgy hébe-korba juthatunk egy tavalyi számhoz. Utána nézünk, ha lehet megszerezzük, ha nem — elküldjük a mi kötött példányunkat kölcsönbe.

Sincerus. Annak a bizonyos sajnálásra méltó jó úrnak lapunk irányára és szellemére soha sem volt befolyása. Mindössze is, két cikket közöltünk tőle, elhíheti — legnagyobb sajnálatunkra. Különben is minket senki sem befolyásol és nem befolyásolt soha. Mindig önállóan és szabadon gondolkoztunk és irtunk: korlátaink csupán az engedelmesség felfelé, tisztelet fel és le és az igazság képeztek és képezik.

Misedij-alap

Tagadhatatlan tény, hogy népünk rohamos elszegényedése sok, nehézanagi gondokkal küzdő papársunkat érzékenyen sújtja már azér is, mert eddigi egyedüli mellékjövödelmétől, a manual, stipendiumoktól, úgyszólván teljesen elesett.

Ezek baján véltünk segíthetni, midőn tavaly a fenti czim alatt felhívást tettünk közzé, hogy egyesek nélkülözhető intencziókat bocsásásák kiosztás czéljából rendelkezésünk alá. Eddig azonban, sajnos, kevés eredményt tudtunk felmutatni. Most, a legnagyobb örömmel jelentjük, hogy lapunk egyik előkező barátja, egy apostoli gondolkosú egyházfője delem nagyobb mennyiségű stipendiumot bocsátott rendelkezésünkre s így lehetővé tette az alap megújítását Midőn ezt köszönetünk s hálánk nyilvánítása mellett, köztudomásra hozzuk, kérjük lapunk t. barátait, kegyeskedjenek az örvendetes eseményt azon t. testvéreinkkel tudatni, kik lapunk mutatóvány-számait pusztán anyagi okokból voltak kénytelenek visszaküldeni.

Ezen gyár rendkívül leszállított áron szállít mindennemű templomi orgonákat és harmoniumokat, melyek hanguk szépsége és tartós szerkezetük által tűnnek ki. A fizetés feltételei igen előnyösek. Arjegyzékek ingyen küldetnek.

Rövid 16 év alatt közel 300 kisebb, nagyobb orgona került ki műhelyünkéből, a mi leginkább bizonyítja annak pontosságát és megbízhatóságát.

Legjobb minőségű
Alpakka és kínai ezüst.
Herrmann J. L.
Budapest, IV. Váci-utca 24. sz.

Ajánlja minden fajtájú templomi felszerelvényeit egy valódi, mint únszót arany és ezütből, gazdagon ezüstözve és tűben aranyozva, nikerlőg kivitelben.

Evőeszközök, csemege és asztali díszítmények, kenyér-kosarak, tálcák, kavék tea edények, szet és olajtartók, csukor-szelecnékek, tűzserazamok, stb. a legnagyobb választékban kaphatók.

Arjegysekek — kívánatra — díj- és bérmentesen küldetnek!

ZBITEK EDUARD
Üvegmozaik készítő Olmützben (Morv. o.)
(Műterem: Neuslift Olmütz mellett.)

ajánlja magát a szabályoknak szigorúan megfelelő szent sírok szállítására minden nagyságban és különösen figyelemzett a kisebb térségre készített két ládában elcsomagolható teljes szent-sír felszerelésére. Képes, magyarázó árjegyzékeket — kívánatra — díj- és bérmentesen bárhova küldök.

P. T. D. Eduardo Zbitek, artificei Sepulchri Ss. Domini, Olomucii

Præsentibus proprio motu fidei facio, quatenus a Domino Eduardo Zbitek, e colorato vitre confectum s. Sepulchrum Christi pro Ecclesia mea parochiali, relate ad loborem, sat levi pretio, comparare curavi, ad aedificationem et devotionem, fidei papuli, promovendam nimis aptum. Quod revera factum est, adeo ut etiam a parochiis populus confluit, et devotio nem suam in Parasceve coram excellentissime se presentando sepulchro peregit. Ideo praefatum artificem Venerabili Clero et confratribus meis optime commendare possum.

Datum in Sándorf, die 31 Maji 1889 in Hungaria, Orchidioecesi Strigoniensi.
Antonius Nemes, parochus.

utóbbi vastag beleket kisésem próbáltam, mert csak is olt alkatmázható a hol rosz olaj vanhasználatban.

A kimutatott költségvetés szerint be van bizonyítva, hogy a Guillon által gyártott szab. 0. 1. és 2. számú vékony örök-lámpából — mely a tisztított égető olajban éjjel-nappal egyaránt szépen ég — kevés anyagot emészt fel és az «örök láng» ezen kiválólag finom Guillon-féle hellel és az én legf. örök-lámpa olajommal sokkal olcsóbb, mint bármely más hellel és olaj.

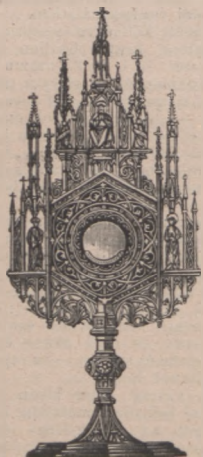
A faolaj nem alkalmas az «Örök-lámpa készültkhez», mert ez a háromszor kiséjtolt érett olajbogyó sokoly éretlen és rohdadt olajbogyónak és az amerikai pamut magolajnak hozzá vegyítéséből készül; miáltal az csakis kenésre, és égetésre nem alkalmas, és csak akkor ég — a tett vegyelemzés szerint — ha repceolajot vegyitnek hozzá.

Továbbá vastag bélet kíván ezen olaj, miáltal sok olaj emésztetik fel és mindemellett az «Örök-láng» égése nagyon bizonytalan, hanem a lámpa megelik korommal s könnyen elalszik. Én is sokat költöttem használható faolajért, de arról győzöttem meg, miszerint nem alkalmas; és mióta az égető faolaj és repceolaj keveréket a hécsi vegyelemzés alkalmával megismerem, azóta faolaját sem Triesztből sem Zárából nem rendelék, mert tudva nem akarok senkit sem tévútra vezetni.

Mély tisztelettel maradtam
Gratzel Sándor s. k.

Hirdetéseket
lapunk részére
elfogad a
kiadóhivatal.
BUDAPEST,
V. Lipót-tér 9. sz.

Kurz Gyula
kárpos és díszítő.
Budapest, király-utca 10.
(az udvarban.)

Alapítottatott 1825. évben.

Hímzett miseruhák és egyházi szerek gyára
ZAMBACH ÉS MÜLLER

Ö eminentiája a bibornok és Magyarország herceg-primásának szállítói.

Bécs, Szent-István-tér 5-ik szám

Képes árjegyzékek — kívánatra — ingyen és bérmentesen.

8 érdemérem.

A legjobb harmónikák és hangszerek
Trimmel N. János-nál Bécs, VII, Kaiserstr. 74.
kaphatók:

Egy soros harmónikák 8—20 frtig; kettős 8—30 frtig.
Teljes harmónikák, aczéll banggal: egy soros 16—20 frt
két soros 35—45 frt; három soros 58—63 frt.
Aristonok 20, 25, 28 frt; kintornák 8—100 frt; oszterák
32 hurral 11—30 frtig.

Továbbá minden létező hangszert, mint hegedű, fuvola
madárkintorna stb. dús választékban tartok.

Árjegyzékek — kívánatra — díj- és bérmentesen.

PAULY ANTAL

és és kir. szabadalmazott ágymű gyáros

Bécs, VIII. Lerchenfelderstrasse 36.

ajánlja dusan felszerelt raktárát, mindenemű ágyműből, u. m. ágymű-
tőkek paplanok, derekalkak vas-
ágyak toll, pelyhely lósszór, valamint
bármely fajta fa- és kárpitos-butorból.

Árjegyzékek díj- és bérmentesen.

Fontos regale-bérlőknek!

Rum, asilverium, törköly, seprúpáliska, likörök és külön-
féle szeszes italok, hideg uton minden készülék nélkül előállíthatók,
jutalomdíjazott esszenciák és átherikus olajaimmal stb.

WATTERICH ARNOLD

BUDAPEST, VII. DOHÁNY-UTCZA 1. SZÁM

Hozár-féle hús, az israelita templommal szemben

Ajándalom továbbá: úrműsszent savtalanító- és hortisztító-
port, glicerinát, vizahályogot és mindennemű borbetegségek elleni
szereket.

Kezelési utasítások és árlapok minden nyelven ingyen.

STRAKOSCH és BERGER-féle

mosó-, facsaro- és mángorló gépek.

Az első pilanci rozsvány-szűrésze gyártmánya **PILSENBEK**, hordókban és
palackokban. — 10 palacktól kezdve házba köldik:

SCHLEINCZ KAROLY és TÁRSA

Budapest, VIII. ker. belső-stáció-utca 47. sz.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek.

Európában legjobbnak elismert és legkedveltebb padlófenyőmáz a

REICHENFELD-féle

NEGATORIN

ugy tartóssága, mint feltűnő szép fénye és könnyű
keselhetősége folytán, azonfelül hathatós óvszent
képez a rovarok ellen és kírítja azokat minden
padozatból, hol **NEGATORIN** alkalmaztatik.

Kapható a gyári raktárban:

REICHENFELD N.-nél

Buda pesten, VI., Teréz-kört 1 b,

ovábbá minden nagyobb fűszer- és droguista-üzletben.
Árak használati utasítással 1 szelencze 1 kilogramm
1 forint, fél kgr. 56 kr.

VÉDJEGY

Tekintettel azon köszkedveltségre, melyben utóbbi idő-
ben a cimbalom részről, a zeneirodalom és a t. közönség ér-
dekeinek megfelelőleg elhatározott, hogy szolid aru, szabadel-
malmazott szerkesztű cimbalomokra részletfizetést nyújtunk
és pedig 100 frtnál 20 frt késszám letét a havonkénti 5 frt rész-
letfizetéses kötelezettsége mellett. Felhívjuk emellett a t.
közönség figyelmét, cimbalomainkra, kintő harmonikáinkra
fűvő és vonó hangszereinkre, melyek ajánlásánál, nem nagy-
hangú reklámokra, hanem szorgalmas, magyar munkás ke-
zreke hivatkozunk.

Tisztelettel

VARIU KAROLY és HORVÁTH ISTVÁN

hangszergyárosok

Buda pesten, Erzsébet-kört 2. szám. (Népszínházzal szemben).

Régi szerkesztű cimbalomok átalakítását is elfogadjuk Legújabb cimbalomiskola 8 frt.
Gyár: Úvede-utca 5. szám.

Alapítottatott 1793

Alapítottatott 1793

Ifj. Giani Károly

templomi szövet, egyházi szerek, zászló és műhímzési gyáros

Bécs, VII. Westbahnstrasse 21.

ajánlja a ft. Papság becses figyelmébe tökéletesen stilszerű és
művészi kivitelű egyházi szereit, mint: casulákat, dalmatika-
kat, pluvialékat, teljes ornatusokat, szertartási tárgyakat és
zászlókat, azon tiszteletteljes kéressel, miszerint gyártmányaim
szíves megrendelése esetében, egyedül a fent jelzett czime

kegyeskedjenek használni, minthogy

külön főraktárt
nem tartok.

Dísztartalmú képes árjegyzékek díj- és bérmentesen küldetnek

TUDOMÁNY, IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Rovatvezető: **Kaposi József**

A naturalizmusról a szépirodalomban.

III.

Zola a „Roman experimental” című művében arcátlan önhittséggel magát vallja a francia naturalista-regény megalapítójának; s ha el is ismeri, hogy elődei közül egyik-másik vele azonos elvekből indult ki, de a naturalizmus elveinek rendszerbe foglalását, azoknak pontos körülírását kizárólag magának tulajdonítja. Ránk nézve talán teljesen mindegy volna, hogy kit illet e sántáni elvek rendszerbe-foglalásának épen nem irigylendő dicsősége, ha nem akarnók a merő önhittséggel eredetiséget negéyző Zolára a plágium bélyegét is sütni. A Zola által kitarikázott alapelveket megtaláljuk már egy évtizeddel előbb Tainnél.

Lássuk röviden ezen elveket. Taine szerint az erkölcsi és fizikai világ közt nincs semmi különbség, mindkettő mechanikai problémák szövevénye, melyeknek azonos törvényei vannak. Épen azért tagadja az erkölcsi beszámíthatóságot; az ember való lénye nem jó vagy rossz tulajdonságaiban rejlik, hanem ezek okaiban, a véralkatban. „A jellem ép oly erő, mint a nehézség vagy szigor, egyszer károsan, máskor hasznosan működik, de természete független a káros vagy hasznos hatástól s másképp ítélendő meg, mint az általa fel-emelt súlyok, vagy károk alapján. A jó és rossz semmit sem fejez ki lényünkben, helyezzük át az erényt más környezetbe, vétekké lesz és viszont.” Ha ez így volna, de könnyű volna a vétkeket kiirtani és egy eszményi társadalmat létrehozni! „Az erény vagy bűn termékek épen úgy, mint a víriol vagy czukor.”

Itt tehát sem a jó sem a rossz nem a miénk, mit rajzoljon akkor tehát az író az emberben?

— Az állatot, mint azt Zola felülmulthatatlan képességgel meg is tette.

E tanokat Taine angol irodalomtörténetének utolsó kötetében mint a francia naturalista-regény szabályait állítja fel, s a fajszerűség alapjaira fektetve határozottan kimondja, hogy a naturalista számára nincs eszmény, föggyekezését arra irányítja, hogy legyen „széppé az örültséget, a bűnt”. A francia regényíró — mondja ugyanott — csakis művész, kinek semmi köze a lelkiismerethez, neki szabadságában áll, hogy a rít iránt keltsen érdeket stb.

Zola ezen elveket mind átviszi a „Roman experimental” cz. könyvére, s nem állítja eredetieknek kikiáltani.

Eredeti csak az iszap, melylyel ezeket az elveket összegyúrta és szétnyújtotta.

Mivel keretünk ismétléseket nem enged meg, csak annak föltüntetésére szorítokozunk, hogy mily csodás eredményeket vár Zola a kísérleti regénytől. Elsőben is a köztársaság fennmaradása ezen irány megizmosodásához van köve, sőt mi több, Elzász és Lotharingia visszafoglalása is ettől függ. De ez csak egy nemzeti boldogulása, tehát mi az amaz áldásdús haszonhoz képest, mely ez irányból az egész emberiségre haramolni fog. Hasznos erkölcsnevelési eszközzel fogunk birni s jellemünkkel csak úgy javíthatjuk majd,

mint egy óraművet. A legbonyolultabb politikai és társadalmi kérdések megoldása könnyűséggel járand; . . . a mely napon birni fogjuk a szenvedély mechanizmusát, akkor majd bánhatunk vele tetszésünk szerint, módosíthatjuk, vagy legalább is ártalmatlanná tehetjük. S íme ebben rejlik politikai haszna és fenkölt moralja naturalista műveinknek, melyek az embert kísérletük tárgyává teszik, melyek darabokra szedik szét és összerakják az emberi gépezetet, hogy azt a környezet befolyása alatt működtessék. Ha kezeink közt lesznek a törvények, akkor már csak hatunk kell az egyedre és a környezetre, hogy megjavuljon a társadalom.

Mit szólunk — mondja Scherer — az együgyű ártatlanság és a legdurvább szemfényvesztés e hihetetlen vegyületekhez? Valóban semmit.

Néhány tanítványán kívül, Franciaország s a külföld legnevezetesebb bírálói lesújtó kritikával támadják, s azon fardoznak, hogy a kitünő írói tulajdonokat elvitassák tőle, vagy legalább is az utánzás és plágium bélyegét üssék rá. Így Hillebrand — elsőrangú tekintély — kimutatta legjobb művéről az „Assomoir”-ról, melyet ellenei is észleleteken alapuló műalkotásnak vétek, hogy az nem egyéb, mint dedukció, mert a munkások életére, nyelvére, eszméköre vonatkozó ismeretét mind Denis Poulot „Sublime” című művéből merítette. Hát így ekszperimental Zola úr?

Eddig tehát rosszul állunk Zola eredetiségével, lássuk regényeit, ott találunk majd elég eredetiséget.

Első „La confession de Claude.” Egy ideális fiatal embert, egy kiélt, folytonos göre-rohamokban szenvedő nő csábit el, s ront mindaddig, míg kéjfélegeseiben el nem pusztul.

Madelaine Ferat egy házasságtörés borzalmas története, mely úgy végződik, hogy a nő megmérgezi magát s a férj e miatt megörülve, nejjének hullája felett örült kacajjal ugrándozik.

Thérèse Ranquin-ben a nő megöli férjét, hogy férje barátjával egybekelhesen. A lelkiismeret furdalása öngyilkosságba kergeti mindkettőt. Csalódunk, ha azt hiszszük, hogy itt erkölcsi tendenzia vezérelte a költőt. Hallgassuk csak meg a hozzá irt előszót: „Véralkatokat és nem jellemeket akartam tanulmányozni Az én két hősöm szerelmeskedése egy szükséglet kielégítése, az általuk elkövetett gyilkosság házasságtörésök eredménye, mely eredményt ők épen úgy fogadják el, mint a farkasok a juhok öldöklését; s végre az, mit lelkiismeretük mardosásának *voltam kénytelen* nevezni, egyszerűen csak szervi rendellenesség, a szakadásig feszült idegrendszernek fellázadása. Szóval, én csak egyet akartam: egy hatalmas ferfit s egy kielégíthetetlen nőt véve fel, a barmot keresni bennök, sőt csakis a barmot látni bennök.”

Leghírhedtebb műve, a Rougon-Macquart című regénysorozat, mely mai napig sines bejezve. A főczim mellett ez áll: Egy család természetrajzi és társadalmi története a második császárság alatt.

Maga Zola így jellemzi e regény ciklust: . . . a Rougon-Macquart ciklus lassu egymásutánja oly idegbajoknak, melyek egy ósrégi szervi sérülés folytán egy törzsben jelentkeznek s melyek e törzs minden individuumában meghatározzák az érzelmeket, vágya-

kat, szenvedélyeket, az ember mindana ösztönszerű és természeti nyilatkozatait, melyek termékei érény s bűn konvencionális neveit viselik. Ime tehát egy egész nyavalyatörős nemzedék lép az irodalomba! Hősei s mellékalkjai vagy már mint megátalkodott gazemberek, minden erkölcsiségből s tisztességből kivetkőzöttén lépnek föl vagy a regény végén azzá lesznek. Aristide Rougon a legszenyesebb üzér, ki még súlyos beteg neje életében tart kézfogót egy rüt, és mindenekfölött buja, de milliókkal bíró leánnyal. Alig vannak egybekelve, mostoha fiába lesz szerelmes, mig férje egy régi szeretőtjét csábítja vissza. A szenny, piszok, a mit szétréve a páriák közt találunk, itt koncentrálnak van. Aristide bátyja már miniszterre lesz III. Napoleon alatt. (Son Excellence Eugen Rougon.)

E regény a második császárság óriási korrupciójának, lehaságának s rothadó gonoszságának adja rajzát élén III. Napoleon és Rougonnal. Egész Franciaország a rothadt erkölcsi állapotok fészke. Nagyon csalódunk, ha Rougot valami lángelmének gondoljuk. Egy szellemtelen, üres, közönséges szerencsefi, ki hatalma tetőpontján tombol és brutális. Csakhamar megbukik, de egy előkelő hasonlóan romlott nő Clorinda (állítólag Castiglione grófné), Rougot szerelmi bosszúból ismét polczra segíti, hogy aztán annál nagyobb gyönyörrel taszítassa le onnan. De a regény mégsem Rougon bukásával végződik, mert Clorinda meggondolja a dolgot, könnybe lábad s azt kiáltja Rougonnak: Te vagy erősebb.*

Nem ismerék írók, ki hazáját ennyire meggyalázta volna. Hát a tisztességes emberek rajza hol marad? Megfelel Zola erre is: „Tekintések a legbecsületesebb szalont, ha ismernék a vendégek őszinte vallomását, oly dokumentumokat ismertetnek hátra, mely *megbotránkoztatná a toleajokat és a gyilkosokat.*”

Tehát nincs társadalmi osztály, melyet be ne moeskolna. De leginkább kijut ebből a közép- és alsó néposztálynak: ezek mind gazemberek. A felsőbb osztályokat, úgy látszik, mégsem merete 3400 oldalon keresztül moeskolni, azonban annál szemtelenebb meentegetődzése: Azért tartózkodik — úgymond — e körök rajzától, mert annyival undokabb szörnyűségeket kellene bonczolnia, a mennyivel műveltebbek azok.

A „Pot-bouille” a legbotránnyosabb ocsmányságokkal telt ház és ennek barátai történetéből áll.

A szereplők össze-vissza csábítják egymást s a legundokabban bujálkodnak. A famózus történetet göröcsrohannak, haldoklások, öngyilkosságok (ez is két zérussal jelezni szokott helyen) s az elmaradhatlan szülés, melynél le van írva hányféle nemű a vérilyás, fűszerezik. Szóval undor az egész. Későbbi regényeinek alakjai már megszűnnek egyének lenni és a típusba mennek át s egy-egy társadalmi osztálynak vagy eszmének hordozójává. Nanában ezt ki is mondja: Nana a külvárosok szeméjtéről elrepült légy, mely magával vitte a társadalmi rothadás kovászát, megmérgezte az embereket pusztá rájuk szállás által. Így volt helyes és méltányos: ő saját világát boszulta meg, a koldusokat, az elhagyottakat. Nanában tehát a prostitúció van rajzolva.

Egy másik ilyen szimbolizáló regénye a Mouret abbé vetke, melyet paradicsomi idillnek nevez. Mouret abbé a természeti tenyészösztön jelképe, mely ellenállhatlanul keríti az embert hatalmába, s legyür minden ellentálló erkölcsi erőt. Az aszkéta papban, ezen ösztön eleintén a Mária-kultuszban jelentkezik, de lassunkint átömlik egész lényére s az egész őt környező természetben nem lát egyebet kéjelgésnél. A kopár hegy is olyan lesz előtte, mintha valamely tüzes, de terméketlen asszony kéjelegne. Ezek után mi sem természetesebb, minthogy Mouret az érzelmi gyönyörűség örvényébe süljed. Ezt értjük az előzmények után, de hogy az a fennem hirdetetlentyészöttön oly hamar elgyengül, s Mouret ismét visszater az aszkeziszhez, ez érthető ugyan a mi, de nem a Zola szempontjából. Mouret abbé nővére, szintén a tenyészösztönt jelképezi, de nem szubjektive, hanem tárgyilag, a mennyiben a tenyészösztönt a kör-

nyeztre viszi át, a melyben él. Zola így jellemzi: Desirée, egy nagy leány, szép szamárcanca, s teljesen a trágyadombon nőtt fel, üres aggyal; s a kövér talajtól egészen neki húsosodott és szép állat lett belőle. . . . semmiféle testi gerjedelem nem mutatkozik nála. A körülötte nyüzsgő szaporodás kielégítette. Trágyarakásokból az új nemzedékek egész áramlata terjedt, melyek közepette ő a termékenyítés gyönyörét élvezte. Boldog volt, hogy kis világát szaporodni láthatta, ebben saját teste növekedését érzi s azonosítván magát, együtt termékenyülven meg mindezekkel az anyakkal, valamennyinek közös természetes anyja lön.

Ha megemlítem még, hogy a vallás legszentebb dolgait undok mocsokba keveri, úgy kellő fogalmat nyújtottam az olvasónak e gyönyörűséges paradicsomi idillről.

A „L'Assomoir”-ban az iszákosságot találjuk jelképezve.

Az alsó réteg főleg az, a mely a pálinkaivásnak rabja, valóban sok undok dolgot visz véghez. Elképzélhető, mivé lesz és mire képes az, ha Zola tolla hegyére veszi. Nyelvünk — hála Istennek — szegény annak a tenger mocsoknak visszaadására, melyet e regény tartalmaz. Eddig is, azt hiszem, nem eléggé voltam figyelemmel az olvasó izlésére, de e regényből nincs bátorságom jellemző mondatokat idézni. Az ocsmányságok mellett e regény is — mint többi — telve van képtelenségekkel, de ezt meg kell Zolának bocsátanunk, különben nem huzzolhatná alakjait annyira a bűzhődt iszapban, szerinte, az olvasók épülésére.

Nem volna vázlatunk teljes, ha meg nem emlékeznénk Zoláról még mint a „szagok speciális” költőjéről. A trágyadomb, a temető, az enyészetnek indult holttest, gyakran szerepel nála, mint motívum, mely végzetes dologra ragadja szereplőit. Tehát nemcsak a látható, hanem a szagolható környezet is befolyásol, mint főleg a „La fortune des Rougons” és a „Ventre de Paris”-ban. Az utóbbiban rémletes leírásával találkozunk a „sajt és hurka” készítésének, csak azért, hogy a különféle szagok kiemeltethessenek. Ugyan e regényben elvezeti Zola olvasóit az árucsarnokba. S itt a halpiazz, a mézárszék, a hentes boltok, a különféle sajtok, zöldségnek a zenéből kölcsönzött műkifejezésekkel terjesztik bűzüket s mint a hangok összecsődve oly megerősített zenekari koncertet csapnak, hogy a szagoknak a zenére átírt valóságos Wagneri szinfonia finalját élvezi orruk.

De nem folytatom tovább. Úgy hiszem eléggé illusztráltam az idealizmus ellen beállt reakció rémuralmát s annak vezérferfiát.

Ha az idealizmus a felhők köze ragadta az embert, a francia naturalizmus meg lerántotta az iszapba. Egyikben sem ismerünk az emberre. A bölcselleti tanok beszivárgása a társadalmi talajba, megrendítették az emberekben a hitet, az emberek elszaporodása, az ipar óriási lendülete folytán beállott nagy verseny a megélhetést valódi küzdelemmé tette, szóval oly társadalmat hozott létre, melynek viszonyai az emberben lappangó rossz iránti hajlamot erős kisértésnek tévek ki. Ezen életküzdelem anyagiasította el társadalmunkat s irta zászalajára a pénz jelszavát. De mindezek daczara annyira korhadt-, piszkos-e a társadalom, s oly barom-e az ember, mint Zolák rajzolják? Nem találunk-e ma is fenkölt, önzetlen lelkeket, kik szóval, tettel nemes ezélokért lelkesednek, kik nyomorult embertársaik mostoha sorsán euyhíteni buzgólkodnak s anyyi jótékonyágot művelnek?

S ezt tapasztalva, nem kell-e hűmünk, hogy van valami az emberben, a mi külső viszonyok nyomását ellensúlyozza? Hol marad hát a jó rajza, bármily termék legyen az? Hisz maga Zola is esendes ember, ki a társadalomtól elvonulva, tisztességes életet él. Miért e tagadása a jónak az emberben, s miért mindenütt a felükerekedő allatiasságnak rajza? Valóban csak úgy érthetjük, ha Zolát is a Rougon Macguart bomlott idegrendszerű család ivadékának tekintjük, kiből ama szervi sérülés, a rüt és ocsmány iránti hajlamot a többi érzék rovására fejlesztette ki oly nagyon. De másrészt meny-

nyivel hozott ezen irány közelebb ama politikai és társadalmi nagy problémák megoldásához. mennyivel ismerjük jobban az emberi természetben véghez menő processzust, hogy az emberi természetet egy óraműként, mint Zola programjában fennen hirdeti, megjavíthassuk a társadalom épülésére? Bizony semmivel sem. sőt inkább, tekintve a kultúra általános elterjedését, bomlasztólag hatnak, kivált azáltal, hogy e művek, főleg Zolaéi oly megkapó fantáziával, a stílnek oly erejével és a nyelvnek oly színdús apparatusával vannak írva. Ennek köszönhető elterjedését, a jó, nemes izlés és az erkölcsök határozott romlására. De a reakció hajnala már dereng s ezen irány rémitő s pokoli sötéttségét nemsokára elűzi a fényes napsugár. Vogue a „Journal des Debats“ jelen év egyik számában rámutat a forrongásra, mely a legifjabb költői nemzedékben végbe megy.

Ime, ilyen az egyoldalú, a meghamisított naturalizmus, melyet francia naturalizmusnak neveztem el, s már ismertetésem elején utaltam arra, hogy ezt nem szabad összetévesztenünk a való naturalizmussal, mely ma általánosan elterjedt műirány, s melynek legkötönőbb képviselőit az angolok közt találjuk, élén George Eliottal. Erről kell még néhány szóval megemlékeznünk.

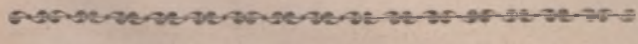
George Eliotnál a naturalizmus nem egyoldali felfogásával találkozunk. Ő ép úgy rajzolja a külső, mint a belső embert. Sehol tagadása a léleknek, mindenütt, még a legközönségesebb emberen is átvilágít az isteni szikra. Alakjai az életből vannak kikapva s olyanok, oly híven vannak a természetük után rajzolva, mint Munkácsy vásznán az alakok, kiknek csak a hangjuk hiányzik, hogy valóak legyenek. Bár Eliot nagy előszeretettel, majdnem kizárólag az alsóbb néposztállyal foglalkozik, mégsem akadunk műveiben egy csepp piszkokra, rútra sem. Mindenütt a szépet keresvén, kerüli a rútat s ha épen útjába akad, szépen eltakarja.

De halljuk őt magát: „Annyi az életben a durva, hétköznapi teremtés, kiken ugyan semmi szüntelenül, regényes romlottságot sem találhatni. de meg kell emlékeznünk az ő létezésükről is . . . Hadd emlékeztessen tehát rajuk a művész; hadd legyenek köztünk mindig olyanok, kik teljes rokonszenvvel törekedjenek híven visszaadni az élet mindennapi dolgait, kik feltudhassák fedezni a szépet a mindennapi dolgokban és örömet leljenek annak kimutatásában mily gyöngéden szórta fényét az ég azokra is“. Azon vásra, hogy rajza egyoldalú, s mivel talán alakjait a művészetet az általános emberire süllyesztí, így válaszol: „A festői lazzaronik, vagy regényes banditák nincsenek oly számosan, mint a mi földmives parasztjaink kik keservesen de becsülettel szerzett kenyéruket étvágygyal eszik . . . Sokkal fontosabb az, hogy velem azoney tűzhelynél lakó, bár nagyon is tökéletlen teremtés jöszivü tetteire teljék el szivem esodalkozással, mintsem ama hőnek vitézi tettein, kiről semmit sem, vagy legfeljebb hallomásból tudok valamit.“

Szóval Eliot össze tudta egyeztetni az esztetika elveit a keresztény erkölcs filozófiai elveivel s a felebaráti szeretet megváltoít tával. Zolaék regényei után kezünkbe véve, úgy érezzük, mintha a dohos, büzhödő pinczéből, egy virágos kert üle levegőjébe lennénk áttéve.

Ilyen az angol, a valódi naturalizmus, ha t. olvasóim mélyebben akarnak lényegébe hatolni, ajánlom George Eliot műveinek olvasását; de főleg három legremekebb regényét: Bede Adam-ot, Silas Marner-t és Midlemusht-t.

Pauer Károly.

Mivé lett a katolikus Magyarország? Vagyis a magyarországi katolicizmus jelenlegi egyházpolitikai helyzetét ábrázoló napi kérdések. Irta dr. Laurán Agonton, sz. Agontonról czinvezelt kalocsai é. apát, nagyváradi g. sz. kanonok. Nagyvárád, 1889. Ifj. Berger Sámuel nyomása. 8-r. 176 lap. Ára 80 kr.

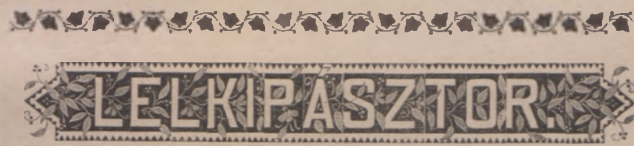
A nagytudomány s országzserte ismert elsőrangú egyházpolitikai író ezen, 176 oldalra terjedő kötetben azon cikkeket gyűjtötte össze, melyek katolikus lapjainkban, s többek között az „Egyházi

Közönyben“ is a múlt évben jelentek meg. A fejezetek címei a tartalomról is adnak felvilágosítást. S ezek a következők: A terítvényekről. — Az egyház és állam közötti párhuzam. — A reverzálissal foglalkozó fejtegetéseim védelmére. — A vegyes házasságokból született gyermekek vallásos nevelteek körüli szabálytalanságok s azoknak valódi okai. — A tények logikája és a reverzálissok. — Szilágyi Dezső programlevele. — A nemzeti hagyományos elvei. — A kath. vallás és az 1849. XX. t. cz. — A parlamentben meghurczolt kath. érdekek. — A modern szabadelvűekről. — A klérusnak a politikába való elegyedéséről. — Az én nemzetiiségi politikám. — A keletről hozzátk beözönlő kéregetők. — A türelmetlenségéről. — A lelkiismereti szabadságról. — Ezenkívül van a kötetben két polemikus cikk hírlapi támadások ellen és több bírálat a függelékben, a melyek a tudós szerző egyházpolitikai fejtegetéseiről, többek között lapunkban is megjelentek.

Dr. Laurán írói és politikai egyéniségéről mult évi folyamunkban mondtunk véleményét. Akkor írtuk meg róla, hogy hazánk legkiválóbb egyházpolitikai írójának tartjuk, a kinek álláspontját a legerősebb logika védelmezi s a legalaposabb egyház- és államjogi ismeretek támogatják. Az előttünk fekvő kötet véleményünkben megerősített. Ismételtlen konstatáljuk örömdetesen, hogy a tudós író csak a logika s a tudomány vezetű fejtegetéseiben, s nem azok az elvek, illetőleg elvtelenségek, a melyek a személyes érdekek szempontjából csak a megalkuvást parancsolják. Dr. Laurán nem tekint folyton fölfelé, nem a hatalmasok, nem a parancsolók szócsöve, hanem a magyar katolikus egyház jogainak legbuzgóbb szószólója. Eszméit még a megalkuvók is helyeslik, mert könnytelenek vele egyetérteni; de megvalósításukhoz fogni nem mernek. S ez érthető is.

Végezetül csak annyit emelünk ki, hogy szerencsésnek tartjuk magyar katolikus egyházunkat, hogy legalább egy támadott körében, a kinek van bátorsága a legszentebb jog álláspontjára helyezkedni: mert ő menti meg azon egyház bersületét, s az ellen áll, hogy nem hagyjuk hallgatagat és nemán a támadásokat, a melyekkel katolikus vagy református etikette alatt egyformán bántják egyházunkat.

Dr. L. R.

Rovatvezető: Klinda Teofil dr.

Tudunk-e valamit?

Arca alakban írt multkori cikkemre e lapok t. szerkesztője szives volt megjegyezni, hogy az én „Reverendá“-m lehetőleg merev álláspontot foglal el. Hát én erre csak azt bátorodom viszont megjegyezni, hogy lelkiismeretem szava is azt mondja meg, ha kérdést tennék, a szent Atya is azt mondaná, hogy a reverenda viselésére nézve a szentsőség az egyedül helyes, a melybe az én cikkem esett; s a tisztelt szerkesztő által is óhajtott ezél érdekében nagyon üdvös volna, ha minden egyházi férfi merev és hajlíthatatlan volna nemcsak az egyházas öltöny folytonos viselésében, hanem egyebekben is. Ez a hajlíthatatlan merevség levén az én állásom pontja, intéztem hozzád, kedves olvasóm, az a különös kérdést: Tudunk-e valamit? Már hogy is ne tudnánk! gondolod magadban: hisz nincs oly ember kerek e nagy világon, a ki valamiképp ne tudna. Nos hát más alakban tesztem fel a kérdést: Tudunk-e mi papok valamit? Aha! így már több értelme van: de meg most is nagyon furesan hangzik: tudnak-e a papok valamit? Már hogy ne tudnánk! Eretségi vizsgálat és a theologia tanulásában töltött négy év után csak kell valamit tudniok! Ha te, kedves olvasóm, a feltett kérdésre ily feleletet adsz, nem vagy velem egy nézetben, mert én a valamit alatt más valamit értek, mint te. Sziveskedj végig olvasni soraimat, s világos lesz előttem, mi ez a valami.

X. Y. meglehetősen nagy községbe került kaplánnak. Plébanosa tavolléteben keresztlevél kiállítására szólították fel, de nem tudta elkeszíteni; mások ismét sógorsági akadálytól való felmentésért kellett volna folyamodványt írnia, de nem tudta megírni; keresztelni, betegetek ellátni annak rendje módja szerint nem tudott; társaságban, hol szólnia illet és kellett volna, nem szerénységéből, hanem szegénységéből hallgatott; ha szólt is valamit, olyat szolt, hogy ahhoz bizony a theologia négy esztendeig tartó tanulmányozása nem volt

szükséges. Plébános a ki, melléleg legyen mondva, igen derek és okos pap volt, csakhamar rájött, hogy az a kaplánja édes-keveset tud s jó indulatú figyelmeztetések közt kérte, tanuljon, olvasson, addig igyekezzék pótolni a hiányokat, míg fiatal.

Valóban ennek a plébánosnak intelmét csak helyeselnünk kell, ha meggondoljuk, hogy nemcsak X. Y., hanem kevesek kivételével a papok nagyon keveset tudnak. Attól, a ki nem hajlandó nekem igazat adni, bátor vagyok kérdezni: mit tudnak tehát? Dogmatikát? nem; szentírást és ennek introdukcióját? nem; moralistát? nem; aszkézist? nem; a szent Atyánk műveit, az egyháztörténelmet? nem. Jó; ezeket nem tudják; de tudják talán a természet-tudományokat? nem; a világtörténelmet, az archeológiát, a nyelvészetet, az irodalmat? nem, és nem, és nem. Mit tudnak tehát? tegyünk szívünkre kezünknek mondjunk bűnbánva „*me a culpa*“-t. Találkoztam ügyvédeknek, beszélgettem orvosokkal halgattam a professzorokat, társalogtam gazdatisztekkel, de azt még egytem sem vettem észre, hogy a saját szakmájában járatlan lett volna: sőt nem egyén az általános műveltség nem csekély jelére találtam. Csakis a papok azok, a kik úgy saját szakmájukban, mint a többi tudományban is kevés kivétellel elszomorítóan járatlanok. Azt mondja talán, valaki: hát nem misézünk, nem gyóntatunk, nem predikálunk-e? Ezt megengedem, sőt tudom is; de sem a misézés, sem a gyóntatás, *sem a prédikálás nem bizonyítja a hittudományokban való jártosságot*. Misézni a misékönyvből, gyóntani a kihallgatás és feloldozó szavak elmondása által, predikálni a prédikációs könyvekből, színterem tudomány. Az is ingafag mentesség, hogy a jámbor élet pótolja a tudományt: mert, jóllehet a jámbor élet minden más fogyatkozást pótol, a papnál a kellő tudomány a jámbor élet egyik megismertető jele olyannyira, hogy az a pap, a ki nem tanult és nem tanult, nem is lehet jámbor életű. Ha az orvos, ügyvéd, gazdatiszt tudatlansága által kárt okoz, minden esetre baj; de csak testi, anyagi baj, mely vagy könnyen elviselhető, vagy könnyen pótolható, de ha a pap tudatlan, s tudatlanságával kárt okoz, e kár sokszor pótolhatatlan, sokszor elvélhetetlen, mert lelki és örökös. Eszembe jutnak itt a jó pásztor szavai: „Ha vak vezet a vakot, mindketten a gödörbe esnek.“ A tudatlanság vakká teszi az embert: a többi vak, kiket tanítani, felvilágosítani volna hivatásunk, a mi vezetésünket várja s a szolgálat, melyet nekik teszünk, az lesz, ha mi is vakok vagyunk, hogy velünk együtt a poklok mélységére menekjenek zuhannak. Köszönöm az ily szolgálatot!

Ha a pap hivatását, állását és helyzetét meggondoljuk, be kell ismerünk, hogy neki sokkal több tudományra, sokkal szélesebb körű ismeretekre van szüksége, mint más állású embereknek. Képzelnünk oly községet, melynek csak egy iható vízzel bíró kútja van. Mily nagy szükségét elégít ki ez a kút! Igénybe veszi szegény és gazdag: merit belőle boldog, boldogtalan: mert mindenki szomjúságát oltani akarja. Így van a lelkipásztor is; hasonlít az ily kúthoz a plébános is; megkeresi a szomorú, a kételkedő, a tudatlan, a beteg, a kétségbeeső, a bűnös, a jámbor, a szegény, a gazdag, a tudós, a tisztviselő, a szolga. Hogyan fogja ennek a sokféle embernek szomjúságát eloltani, ha ő maga nem tanult, ha nines ismerete, nines gyakorlata. *Nemo dat, quod non habet*. Ahhoz tehát nem férhet a kétségnek még árnyéka sem, hogy a papnak tanult embernek *kell* lennie; meg pedig annyira *kell*, hogy az a pap, a ki elégtelen ismerettel foglal el valamely hivatalt, Isten előtt restitúcióra köteles s lelkiismeretben turtozik lemondani állásáról, melyet tudatlansága miatt betölteni nem képes.

Hogyan megy fel a szöszékre, ha tanulatlan? pedig hogy valódi jó szónok legyen, ahhoz az egész hittudomány alapos ismerete kívánatik. Hogyan ül le a gyóntatószékbe, hogy ha az egész morális és pásztorális *terra incognita* előtte? pedig hányan, de hányan még a fenntartott eseteket (casus reservati) sem ismerik! Hogyan lép az iskolába, ha katechizálni nem tud? pedig mennyien még a kis bibliai történetkét sem ismerik! Azután alig van oly szerencsés helyzetű lelkipásztor, a kinek vallástalan, vagyis inkább hit nélkül élő emberekkel nem volna dolga, a kik sokszor nagyon is fogya- tékos ismereteikkel a vallás igazságainak ezafelgatására szeretik fordítani. Hogyan fog ezeknek sikerrel ellenállni, hogyan fogja támadásaikat meghüsitani, ha nem bír elegendő ismerettel, ha a természet-tudományokban teljesen járatlan, ha a jeles katolikus tudósok műveiről nem vesz tudomást? Nem azt kívánom én, hogy a pap legyen tudós, hisz magam sem vittem többre a szorgalmas olvasgatással; hanem igenis az megkövetelhető minden paptól, hogy tanuljon s szerzett ismereteit az egyház dicsőségére s híveinek lelki- javára felhasználni el ne mulassza. Tanulnia kell nem a tudomány-

ért, hanem Istenért s ép ezért nem helyeselhető az a szélsőség sem, hogy a lelkipásztorsággal foglalkozó papok valami profán tudomány művelésére szenteljék minden idejüket, és a botanika, zoologia vagy nyelvészet stb. tanulmányozása mellett a hittudományokban való előmenetel helyett még azt is elfelejtsék, a mit egykor a szeminárium- ban talán megtanultak.

Otium est pulvinar diaboli — nagyon régi igazság, a mely bizonyító erejének egész súlyával szól a mellett, hogy a papnak saját lelki tödve érdekében is tanulnia kell. Mit is csinál, ha reggel szent miséjét elvégezte? mit cselekszik, ha beáll a holt évad (saison morte), midőn nyári időben napról napra, sokszor hétről hétre a szent misén kívül egyéb dolga, szorosan vett teendője alig akad? A télen az őrdög párnája! Fordítsa szabad idejét szorgalmas olvasgatásra; ez szórakoztat is, szellemi kincseit is szaporítja. Vegyen ki egy-egy könyvet a szekrényből és lapozgassa azt. Ossa be idejét s helenként pár órát szenteljen a theologia egyes szakainak. Nem ok nélkül tartja azt a közmondás, hogy a jó pap holtig tanult; mert a jó pap jól érzi azt, hogy keveset tud, hogy felytonosan tanulnia kell s mert jó pap, tanult is, idejét fel is használja szorgalmasan. Ha igaz, hogy a jó pap holtig tanult, igaz az is, hogy rossz pap az, aki nem tanult, aki magát nem tökéletesíti s azt képzeli, hogy a szükséges tudományt elfelejtethetetlenül sajátjává tette a szemináriumban. E végből szükséges, hogy minden papnak legyen kis könyvtára, mely egy-két kiváló szerzővel a hittudomány összes ágait, a természet-tudományt, az archeológiát okvetlen képviselje. Hány papnak van ily könyvtára? Oly lelkipásztor, a kinek könyvtára tele van drámákkal és Petőfi-versekkel, Martonty fordította francia regényekkel stb. láttam eleget; de akinek asztalán az ajánlottam könyvek feküdtek, nagyon keveset.

Lehetetlen még fel nem említenem azt is, amit egy plébános- tól hallottam; ez a derek úri ember egy falusi jegyzővel beszélgetett és szöközben a papok tudományos képzettsége is előkerült; mire a jegyző ilyelén megjegyzést kockáztatott: Oh kérem, rég elmúltak azok az idők, mikor a papoktól tanult a világ! — Ki meri hát azt mondani, hogy tudunk eleget? Ki meri azt eltagadni, hogy a jó pap holtig tanult?

Bercsi.

Decreta Congr. Rom.

Dubium. An consuetudo benedicendi populum cum s. pyxide, potius eucharistia distribuitur, sit servanda? vel potius an benedicendum sit populus manu dextra tantum, ut habetur in Rituali Romano et in una Urbinaten. 16. Jan. 1793?

Resp. *Negative* ad primam, *affirmative* ad secundam partem, iuxta Rit Rom. (S. R. C. 23. Maii 1835. in Ord. Min. Capucino- rum.)

Dubium. Quom in missa Sabbati s. omittatur oratio (potius antiphona, quae dicitur) *Communio*, quaeritur: utrum intra missae actionem clerus et populus possint sumere Eucharistiam? insuper num expleta missa possint fideles cum particulis praeseconsecratis seu per modum Sacramenti communicare? Resp. *Negative* ad primum, *affirmative* ad secundum. (S. R. C. 7. Sept. 1850. in Veron.)

Dubium. An sacerdotet et clerici teneantur ad adorationem Crucis feria VI. in Parasceve accedere pedibus decalceatis. Resp. *Negative*. (20. Junii 1654. in Tranen.)

Dubium. I. Cum ad lucrandas indulgentias, sive plenarias, sive partiales, praescribitur ad mentem seu intentionem Summi Pontificis orare, sufficit, ut nonnulli docent, orare mentaliter?

Et quatenus negative

II. An sit reicienda opinio docens recitationem devotissimam etiam unius *Pater* et *Ave* cum *Gloria Patri* sufficere ad exemplam conditionem orandi pro summi Pontificis intentione, vel potius admittenda opinio illorum, qui requirunt recitationem quinque *Pater* et *Ave*, aut orationes aequivalentes.

Quibus dubiis S. Congregatio rescripsit:

Ad I. Laudabile quidem est mentaliter orare, orationi, tamen mentali aliqua semper adiungatur oratio vocalis.

Ad II. Detur Decretum in una Briocensi sub die 21. Maii 1841 ad dubium III. (Praes requisitae in indulgentiarum concessionibus alimpendam Summi Pontificis intentionem, sunt ad uniuscuiusque *fidelis libitum*, nisi peculiariter assignentur.) S. C. Indulg. 13. Sept. 1888.